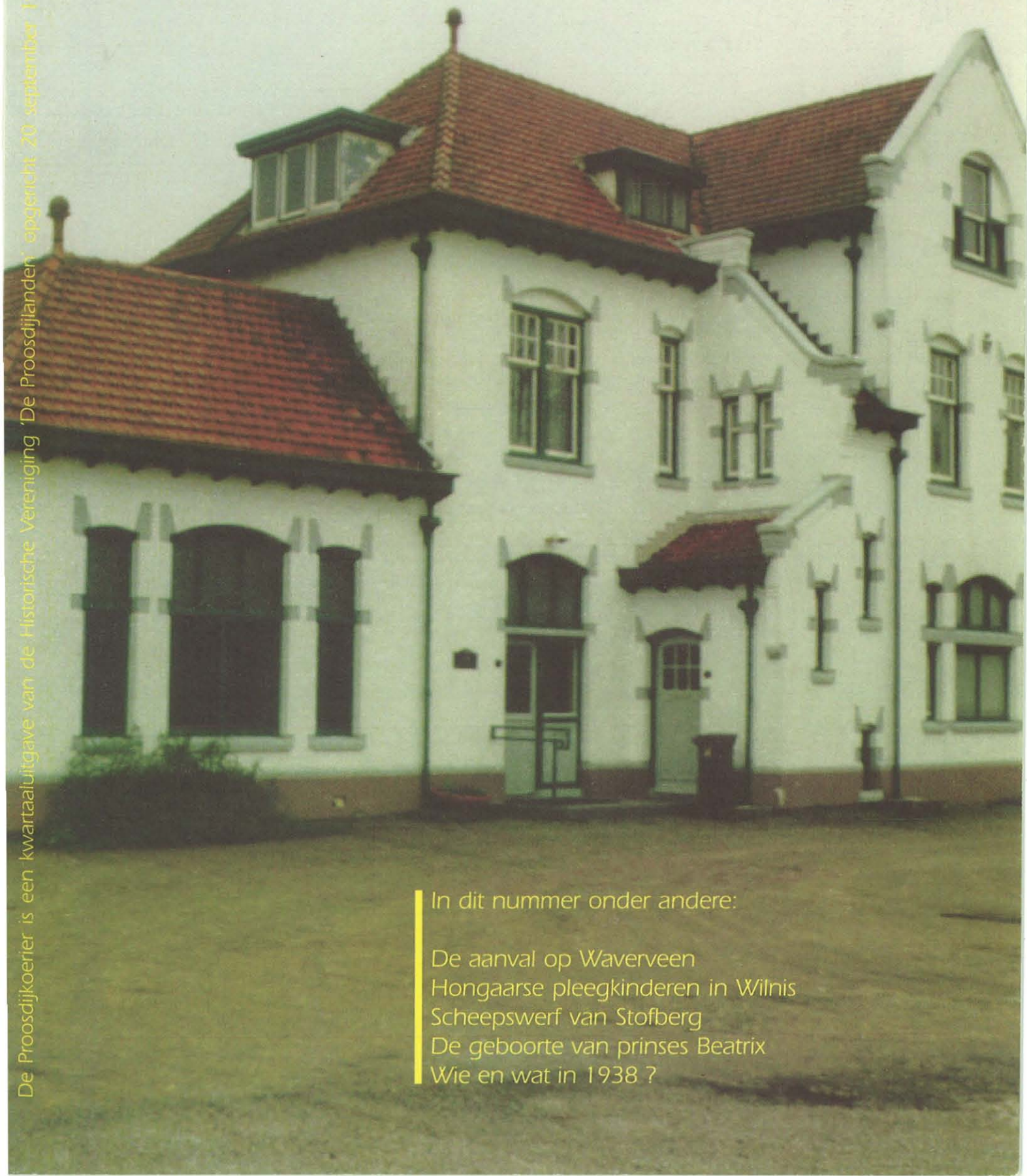

DE PROOSDIJKOERIER

maart 1998, jaargang 13/14 nummer 1

De Proosdijkoerier is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' opgericht 20 september 1984

In dit nummer onder andere:

- De aanval op Waverveen
- Hongaarse pleegkinderen in Wilnis
- Scheepswerf van Stofberg
- De geboorte van prinses Beatrix
- Wie en wat in 1938 ?

Bij de voorplaat:

Het plaatsen van afbeeldingen van spoorweggebouwen wordt voortgezet met het station van Mijdrecht. Het station heeft voor passagiervervoer dienst gedaan tot 1950. Op 2 september van dat jaar reed de laatste reizigerstrein op het traject Uithoorn - Nieuwersluis. Het was oorspronkelijk de bedoeling het vervoer te staken met ingang van het jaar 1936, maar omdat de wegverbindingen in het noordwesten van de provincie Utrecht zeer slecht waren, is men nog doorgegaan tot 1950. In de jaren tachtig zijn de Nederlandse Spoorwegen ook gestopt met het goederenvervoer en de spoorweg is nadien geheel ontmanteld. Op het westelijke gedeelte van de Mijdrechtse Zuwe is op het spoortraject een busbaan voor het streekvervoer aangelegd.

Wilt u ook een bijdrage leveren aan de volgende aflevering van 'De Proosdijkoerier', dan kunt u die sturen naar het redactieadres vermeld op pagina 33. Graag getypt of op diskette (1.44 Mb) in DOS-WP/Words of RTF-format. kunt u dit ook per E-mail doen. De sluitingsdatum voor de volgende aflevering is:

dinsdag 12 mei 1998.

De redactie

3	Van de voorzitter
4	Een probleem in Vinkeveen (vervolg)
8	De scheepswerf Stoffberg
12	Hongaarse pleegkinderen in Wilnis
14	Re(d)actie
15	Rampjaar in De Ronde Venen.....
18	De Pondschoekenmolen
19	De aanval op Waverveen
21	Brieven aan de toekomst
22	Geboorte van prinses Beatrix
26	100 jaar 'Concordia' in Vinkeveen
27	Wie en wat in 1938
29	Een ruzie om as
31	Bestuur

Redactiecommissie

De redactiecommissie heeft een uitbreiding ondergaan. De heren J. A. Frankenhuizen en J. Rouwenhorst zijn bereid gevonden in de commissie zitting te nemen waardoor een bredere bezetting is ontstaan. De heer J.P.M. Toll blijft eindredacteur. Voor eventuele op- of aanmerkingen kan men bij hem of de auteurs terecht.

Wijzigingen

Het bestuur streeft ernaar steeds de kwaliteit van het blad op te voeren. Het zal daarom de aandachtige lezer zijn opgevallen dat de titel van het blad een kleine wijziging heeft ondergaan. "De Proostkoerier" is gewijzigd in "De Proosdijkoerier". Wij hebben dit gedaan om meer aansluiting te krijgen bij het gebied waarover wij wensen te publiceren.

Ook de verschijningsvorm is aangepast om de aantrekkelijkheid en de wervingskracht van het blad te verhogen. Daarnaast is een fout uit het verleden hersteld. Zowel de jaargang 1988 als de jaargang 1989 hebben als jaargang nummer 4, zodat wij thans niet aan de 13^e jaargang toe zijn, maar al aan de 14^e jaargang. Door nu 1998 het nummer 13/14 te geven wordt een hiaat opgevuld en is de jaargangnummering weer juist zonder in de toekomst verwarring te krijgen. In 1999 zal dus sprake zijn van de 15^e jaargang. Ook met ingang van de jaargang 1998 zal de nummering van de bladzijden worden aangepast en de gehele jaargang worden doorgenummerd.

Archeologische kroniek '92-'93

In september 1997 ontvingen de leden de Archeologische Kroniek provincie Utrecht 1990-1991. Bij deze editie van 'De Proosdijkoerier' wordt de volgende kroniek, die over 1992-1993, aangeboden. Ook voor deze kroniek geldt dat zij geheel gratis wordt verstrekt, echter met het ver-

zoek geheel op vrijwillige basis en zonder enige verplichting een bijdrage van f 5,- te geven ter dekking van bijkomende kosten. De kostprijs van de kroniek bedraagt ca f 12,50, maar door subsidie van de provincie Utrecht kan een aanmerkelijk lagere bijdrage worden bedongen. Verwezen wordt naar het inlegvel in de kroniek.

Contributie 1998

In februari hebben wij de acceptgirokaart voor de betaling van de contributie 1998 aangeboden.

Wij verzochten daarbij vóór 1 april over te gaan tot overmaking van de betreffende f 30,-. In verband met de liquiditeit van de vereniging verzoeken wij u deze datum niet te overschrijden. Met dank voor uw medewerking.

N
E
D
E
L
E
N
W
E
J
U
E
N

Welkom aan nieuwe leden

Het ledental van de vereniging blijft nog steeds groeien. Wij zijn daar zeer verheugd over. Op 1 januari 1998 bedroeg het aantal leden 414 en het is tot begin februari gestegen tot 420. Na het verschijnen van de vorige editie in december zijn de navolgende nieuwe leden ingeschreven:

Th. J. Andriessen	Wilnis
J.G.M. Bader	Mijdrecht
K. Besse	Wilnis
E. Eindhoven	Vinkeveen
Gemeentearchief	Amstelveen
P.J.W. de Jong	Mijdrecht
H.J.M. Janmaat	Mijdrecht
C. Kraaij	Vinkeveen
P.M.M. Rongen	Mijdrecht
S.J.L.M. Veerhuis	Uithoorn
H. Visser-Brouwer	Maartensdijk
W.S. van Vliet	Vinkeveen
M.A.S. v.d. Vrijhoef-Hogenes	Amstelveen
J.C.M. Wessel-Janmaat	Numansdorp
C.S. Zwarts	Mijdrecht

Allen van harte welkom in onze vereniging!

Een probleem in Vinkeveen (vervolg)

door Fred de Wit

Zoals in het nummer van december 1997 beschreven, wordt de Vinkeveense burgemeester jonkheer T.R.J.B. Van Grotenhuis Van Onstein met ingang van 1 september 1897 benoemd tot burgemeester van Oosterhout. Zijn opvolger is zijn broer, Alexander Engelbert Joseph, geboren te Boxmeer op 2 augustus 1848. Evenals zijn broer is hij kapitein geweest bij de infanterie van het Oostindische leger. Hij trouwt te 's-Gravenhage op 9 augustus 1888, 40 jaar oud, met de 26-jarige Josephine Maria Louise Colette Breuls. Hij zal langer dan een van zijn voorgangers het ambt van burgemeester van Vinkeveen en Waverveen vervullen. Waarschijnlijk is de ziekte en het overlijden van zijn vrouw, op 26 april 1926 te Vinkeveen, voor hem de aanleiding om zijn functie op 78-jarige leeftijd neer te leggen. Een leeftijdsgrens voor het ontslag van burgemeester is er in die tijd nog niet. Een jaar later, 18 mei 1927, sterft hij in Frankrijk te Enghien les Bains. Twee maanden eerder, op 4 maart 1927, is zijn broer en voorganger Titus daar eveneens overleden. De hiernaast afgebeelde foto, afkomstig van het Iconographisch Bureau, is genomen in 1922 tijdens zijn 25-jarig ambtsjubileum. Hij is dan 74 jaar oud. Treffend is de gelijkenis met zijn broer. Helaas hebben wij geen vroegere foto van hem kunnen bemachtigen. Het fotoarchief van de gemeente Vinkeveen en Waverveen is zeer summier. Wel zouden er ooit in het gemeentehuis afbeeldingen van de vroegere burgemeesters hebben gehangen maar die zijn spoorloos verdwenen.

De eerste jaren

Bij de aanvang van de raadsvergadering van 20 oktober 1897 leest de loco-burgemeester het Koninklijk Besluit voor waarin de benoeming van de nieuwe burgemeester staat vermeld. Hierna wordt de nieuwe burgemeester verzocht de raadzaal binnen te komen, waarna hij in een sobere plechtigheid het voorzitterschap op zich neemt. In een kort welkomswoord vraagt hij de medewerking van de raad. Geheel onbekend zal hij met de Vinkeveense verhoudingen niet geweest zijn. Ongetwijfeld zal zijn broer hem wel van een en ander op de hoogte hebben gesteld. Tijdens zijn ambtsperiode zijn er in Vinkeveen en Waverveen door de raad een aantal besluiten genomen die zeer belangrijk zijn geweest voor de verdere ontwikkeling van de gemeente. Het is vaak zeer moeizaam gegaan. Dit is vooral veroorzaakt door de krappe financiën waarover men toen beschikte, maar ook door de merendeels conservatieve gemeen-

teraad die van het nut van elke vooruitgang niet direct te overtuigen was en zich te veel in details verdiepte waardoor heel vaak beslissingen werden uitgesteld. Het begint al ruim een maand na zijn installatie, als tijdens de vergadering van de raad een verzoek van een aantal ingezetenen wordt behandeld om een 'telefoonkantoor' op te richten. Er ontstaat een discussie over de plek, over degenen die het kantoor moeten bemannen, over de kosten en over het feit of het opnemen van de telefoon op zondag in strijd is met het handhaven van de zondagsrust. In de komende maanden komt deze kwestie steeds opnieuw aan de orde. Uiteindelijk weet de burgemeester de raadsleden in een gloedvol betoog over de streep te trekken. Hij zegt het zeer te betreuren als door de afwijzing burgemeester en wethouders aan de minister moeten mededelen dat de raad negatief heeft beslist. Te meer omdat de minister in

Jhr. A.E.J. van Grotenhuis van Onstein, burgemeester van de gemeente Vinkeveen, herdacht op 9 oktober 1922 tijdens zijn 25-jarig ambts-jubileum (foto: Iconographisch Bureau, den Haag)

principe al zijn goedkeuring heeft gegeven. De raad had het dan niet zo ver moeten laten komen. Op 26 augustus 1898 deelt de burgemeester de raadsleden mede dat de minister zijn goedkeuring heeft gehecht aan de voorgestelde locatie en het personeel. Met de aanleg van de telefoon kan nu worden begonnen en op 26 januari 1899 is het zo ver. Vinkeveen is dan telefonisch bereikbaar. Wanneer naburige gemeenten contact zoeken met de Vinkeveense raad om te komen tot het oprichten van een gasfabriek, spreken de raadsleden hierover een negatief oordeel uit. Immers, wanneer men tot de distributie van gas besluit dan zou dit gaan ten koste van het gebruik van turf. Omdat velen hun brood verdienen bij de turfwinning, zou men daardoor de werkeloosheid in de hand werken. Bij de aanleg van de elektriciteit is men positiever. Helaas laat de betrokken maatschappij die de aanleg verzorgen zal het zelf afweten. Het duurt daarom nog enige tijd alvorens Vinkeveen en Waverveen van elektriciteit worden voorzien. Moeilijk doet men ook bij de aanschaf van een schrijfmachine. De gemeentesecretaris moet de raadsleden precies uitleggen wat hij aan drukkosten kan bezuinigen en hoeveel riem papier hij hiermede per jaar bespaart.

Nadat de vertegenwoordiger in de vergadering is toegelaten, krijgt deze de gelegenheid om het apparaat te demonstreren. Toch weet hij niet alle raadsleden van het nut te overtuigen, want bij de stemming zijn 7 raadsleden voor en 2 tegen.

De waterleiding

Wanneer men de notulen van de raadsvergaderingen van Vinkeveen en Waverveen van voor de Eerste Wereldoorlog leest, dan komt men regelmatig verzoeken uit de bevolking tegen om iets te ondernemen tegen het slechte drinkwater. De raadsleden besteden hier wel aandacht aan, maar zien het toch niet zo donker in. Allereerst zien zij op tegen de hoge kosten maar bovendien stellen zij dat een en ander nog wel mee valt. Door de aanschaf van een regenton kan men zelf voor schoner water zorgen. Een raadslid maakt zelfs de opmerking dat wanneer men het water kookt het probleem over is. Voor het slaan van waterputten is men over het algemeen ook niet enthousiast want het water dat hierbij wordt opgepompt blijkt eveneens van niet al te beste kwaliteit. Door het slechte drinkwater in Mijdrecht en Wilnis is in de eerste jaren van deze eeuw het sterftcijfer veel hoger dan elders. Maar Vinkeveen en Waverveen stijgen hier nog bovenuit. Men drinkt daar ongezuiverd slootwater dat door de geringe doorstroming zeer slecht is. De bewoners werpen hun afval in de sloten, wat bij een lage waterstand oorzaak is van vervuiling.

De sloten worden tevens gebruikt als riool. In 1905 drinken in Vinkeveen van de 592 gezinnen 282 polderwater. 279 hebben de beschikking over regenwater, terwijl 31 gezinnen niet zelf over drinkwater beschikken. Daar komt nog bij dat in 1903 er 219 éenkamerwoningen zijn, 311 twee-kamerwoningen, 62 driekamerwoningen. 178 Woningen bezitten meer dan 3 kamers. Een eigen privaat is een grote luxe. Van de 592 woningen bezitten 328 stuks gemeenschappelijke privaten. Het komt niet zelden voor dat vijf en meer gezinnen van één privaat gebruik moeten maken. Het is niet te verwonderen dat het sterftcijfer in Vinkeveen en Waverveen het hoogst was van de gehele Ronde Venen.

Gedurende praktisch de gehele ambtsperiode van de burgemeester is dit probleem aan de orde geweest, want pas in 1925 kan men van

een gezonde situatie spreken wanneer drinkwater betrokken wordt van de stichting Drinkwaterleiding Noord-West Utrecht.

De onwettige wethouder

Op 4 juli 1901 belegt de voorzitter een spoedvergadering. De burgemeester is er namelijk achter gekomen dat twee jaar daarvoor de verkeerde wethouder is afgetreden en herbenoemd. De andere wethouder, die had moeten aftreden was nooit herbenoemd. Hij zit er dus min of meer illegaal. Alle besluiten van het college van burgemeester en wethouders gedurende de afgelopen 2 jaar zijn daardoor ongeldig omdat deze mede zijn genomen door een wethouder die eigenlijk niet op die plaats behoorde te zitten. De burgemeester stelt voor om betrokkene met onmiddellijke ingang tot wethouder te benoemen en de raad gaat hiermee akkoord. Een jaar later doet zich een geval voor dat tegenwoordig eveneens voor opschudding zal zorgen. Wat is namelijk het geval? Besproken wordt een brief van de Waverveense dominee C. van de Hoogte, waarin deze er zijn ergernis over uitsprekt dat een begrafenis van een overledene niet kon doorgaan, omdat van gemeentewege de vereiste papieren niet zijn verstrekt. In de vorige vergadering is deze kwestie ook al besproken, maar toen zijn er geen notulen van gemaakt. Gaat deze kwestie soms in de doofpot? Bovendien is er toen gesproken over de gemeentearts die niet tijdig voor de benodigde papieren zou hebben gezorgd. Vastgesteld wordt nu dat de fout bij de secretarie ligt. Als de gemeentesecretaris hierover wordt aangesproken, bijt die fel van zich af. Die streeft er naar om te zijner tijd burgemeester te worden, hetgeen hem later ook gelukt is, en kan zo een beschuldiging natuurlijk niet op zijn conduite staat gebruiken. Hij deelt mede dat hij die bewuste dag niet aanwezig is geweest omdat hij ziek was. De behandeling is toen overgenomen men door de eerste ambtenaar. Deze was echter dronken zodat er van het afgeven van de papieren niets terecht is gekomen. In de vergadering ontstaat hierover een uitvoerige discussie en men stelt vast dat zo iets niet kan. Bij een voortkomend geval zal de ambtenaar worden

Optocht bij gelegenheid van het zilveren ambtsjubileum van burgemeester Grootenhuis van Onstein in 1922.

ontslagen. De betrokken ambtenaar is er dus nog goed vanaf gekomen. Maar niet voor lang. Korte tijd later wordt hij ontslagen omdat hij in de boeken van de burgerlijke stand heeft geknoeid. In de ambtsperiode van burgemeester Van Utenhove ontstond een rel over een cadeau dat aan de gemeente-veldwachter bij zijn jubileum werd gegeven. Thans doet zich een zelfde geval voor maar dit loopt met een sisser af. De raad had namelijk in een vorige vergadering besloten om de gemeente-ontvanger naar aanleiding van zijn 12 1/2 jarig jubileum een gouden pen te geven. Deze mocht echter niet duurder zijn dan twaalf gulden. Het raadslid Roeleveld heeft echter vernomen dat de pen vijfendertig gulden kost. Spreker zegt dat hij tegen deze uitgave geen bezwaar wil aantekenen maar dat hij de pen wel even wil zien. De andere raadsleden hebben eveneens geen bezwaar tegen deze uitgave en de burgemeester zal de gemeente-ontvanger voor de volgende vergadering vragen aanwezig te zijn zodat hij de raadsleden zijn pen kan tonen. Voor het vak lichamelijke opvoeding lopen de raadsleden niet warm. De gemeente heeft hiervoor in de jaren 1907 tot en met 1910 ontheffing gekregen en men moet nu voor het jaar 1911 opnieuw dispensatie bij Gedeputeerde Staten aanvragen. Een raadslid noemt het vak gewoon flauwekul en een ander raadslid vindt dat het voor de leerlingen in deze gemeente geheel overbodig is. Om naar school te komen moeten de leerlingen immers door de polder grote afstanden afleggen waardoor ze reeds voldoende lichaamsbeweging hebben.

De Boerenleenbank

Soms moeten burgemeester en wethouders erg lang nadenken om tot een besluit te komen. Zo merkt het raadslid Bos tijdens de raadsvergadering van 10 november 1905 op dat er in de gemeente een coöperatieve boerenleenbank is opgericht. Hij geeft de gemeente in overweging om de gemeente-gelden bij die bank te beleggen omdat de rentevergoeding daar 3% bedraagt in tegenstelling tot de Rijkspostspaarbank, welke een vergoeding geeft van 2,64% en waar de gemeentegelden tot dan aan zijn ondergebracht. Na een uitvoerige discussie wordt besloten dit voorstel aan te houden. Tijdens de raadsvergadering van 8 januari 1907 komt de heer Bos weer op deze kwestie terug. Hij voelt zich nu gesterkt door een brief van de Boerenleenbank te Waverveen waarin gevraagd wordt de kasgelden van de gemeente bij hen

te beleggen. Het college antwoordt hierop dat zij nog geen gelegenheid heeft om zulks te overwegen en verzoekt daarom de discussie hierover aan te houden tot de volgende vergadering. Maar ondertussen sleept deze kwestie wel meer dan een jaar. Evenals bij de vorige burgemeesters is de *ambtswoning* en het onderhoud daarvan een steeds terugkerend agendapunt van de raadsvergaderingen. De raadsleden zijn niet bereid voldoende geld beschikbaar te stellen voor een nieuwe woning hoewel de vloeren verzakken en het

plafond naar beneden komt. Herstel van het huis is volgens de architect weggegooid geld omdat steeds weer nieuwe mankementen te voorschijn zullen komen. Er ontstaat een patstelling en intussen gebeurt er niets. Tot dusver hadden de burgemeesters eveneens de functie van ge-

meentesecretaris uitgeoefend. Dit verschafte hen ook een extra inkomen. Burgemeester Grotenhuis van Onstein achtte de combinatie van de functie van burgemeester en secretaris te zwaar en vroeg ontslag uit de laatste functie. De raad heeft hier echter moeite mee. Men moet nu een secretaris aanstellen, maar wat gebeurt er als de burgemeester ontslag neemt? De nieuw benoemde burgemeester zal dan beide functies willen uitoefenen en waar moet men dan met de aangestelde secretaris heen? Uiteindelijk gaat men toch akkoord met het ontslag. De burgemeester vraagt nog al eens verlof en vertoeft dan buiten de gemeente. Uit gevoerde correspondentie blijkt dat hij nog al eens in Den Haag vertoeft. Zal de slechte toestand waarin de woning zich bevond hier een rol in hebben gespeeld? En zou dat ook de reden geweest kunnen zijn waarom hij de ver-

Het burgemeestershuis dat tot 1927 in Demmerik heeft gestaan. Voor de komst van burgemeester Wouters in 1926 werd het bewoond door beide Jonkheren Grotenhuis van Onstein, die we achtereenvolgens in Vinkeveen burgemeester zijn geweest.

vulling van het ambt van gemeentesecretaris niet meer ambieerde? Wij zullen het niet te weten komen want de burgemeester heeft zijn memoires nooit geschreven. In een volgend nummer vervolgen wij de tweede helft van zijn ambtsperiode die duurde tot 1927.

Bronnen:

- *Gemeente-archief Vinkeveen en Waverveen, raadsnotulen vanaf 1897.*
- *F.H. de Bruijne, De Ronde Venen, Een sociaal-geographische studie van een gedeelte van het Hollandsch-Utrechtsch weidelandschap. Utrecht 1939.*

De scheepswerf van Stofberg

door A. Kaashoek van den Brink

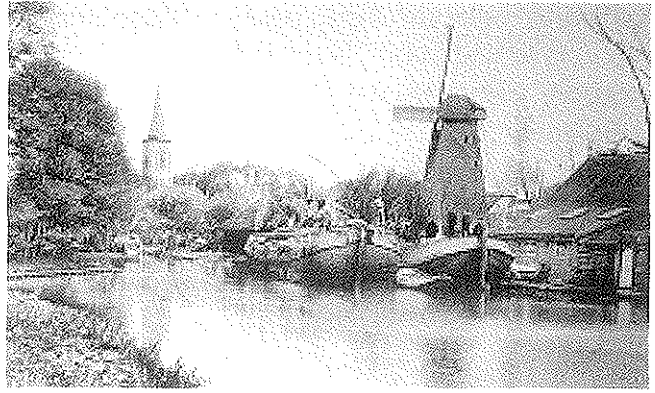
In 1786 leverde Cornelis Stofberg, 'baas scheepmaker' te Mijdrecht, een nieuwe houten turfbok (dat is een schip, dat speciaal is gemaakt voor het vervoer van turf) af. Volgens de overlevering in de familie Stofberg werd deze Cornelis in 1793 eigenaar van de scheepswerf in Mijdrecht. De naam Stofberg komt in Mijdrecht niet meer voor en ook de scheepswerf bestaat niet meer. Maar in Enkhuizen bouwt en restaureert een scheepswerf met de naam Stofberg nog altijd schepen waaronder veel traditionele rond- en platbodemjachten. Het is nog niet zo lang geleden dat het meeste vervoer van personen, dieren en goederen in Nederland plaats vond met schepen, in grootte variërend van kleine boerenbootjes tot grote vracht- en passagiersschepen. De schepen voor de binnenvaart werden gebouwd op talloze, vooral kleine scheepswerven en scheepsmakerijen. In veel provincies was tot in het begin van de twintigste eeuw in bijna elk dorp wel minstens één scheepsmakerij. Zo ook in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen. In kringen van de zeevaart en binnenscheepvaart had en heeft de naam Stofberg een bekende klank. In de loop van circa twee honderd jaar zijn meerdere generaties Stofberg als scheepsbouwers actief geweest. Tot op de dag van heden is er een firma Stofberg & Zn. die in Enkhuizen de scheeps- en jachtbouw beoefent. Uit archiefonderzoek is gebleken dat in Oudewater een zekere reputatie is opgebouwd door scheepswerf H. Stofberg. Genealogisch onderzoek heeft aangetoond dat hier sprake is van twee verschillende takken van één en hetzelfde geslacht Stofberg. De oudste tot nu toe bekende gegevens zijn van het midden van de zestiende eeuw. Hieruit kan een genealogisch overzicht worden geconstrueerd waarvan één tak naar Oudewater en de andere naar Enkhuizen voert. Beide generaties geven een beeld van hardwerkende en toegewijde scheepsmakers. De vroegst bekende personen uit dit geslacht woonden en werkten in Nieuwerkerk aan de IJssel. Zij gebruikten geen achternaam maar het patroniem. In 1634 is er nog sprake van 'Pieter Jacob Dircxz, schoenmaker' maar in 1637 is het 'Pieter Jacob Stoffbergh' en dat blijft zo zonder uitzondering. Het is haast zeker dat alle thans levende personen met de namen Stofberg en Stofbergen afstammen van deze Pieter Jacob Dircxz. Bij de landelijke volkstelling in 1947 komen deze namen 154 keer voor.

In de scheepsbouw

Tot ongeveer halverwege de achttiende eeuw waren de Stofbergen nog niet actief in de scheepsbouw, maar verdienden zij hun brood onder andere als turfschipper. De eerst bekende 'schepenmaker' Stofberg is Cornelis, geboren te Kralingen in 1762. Na een verblijf in Nieuwerkerk aan de IJssel trouwt hij te Mijdrecht met Magdalena Stigter. Waar hij het vak geleerd heeft, is niet duidelijk. Het kan in Nieuwerkerk

geweest zijn, waar door verveningen in de omgeving ongetwijfeld een vraag naar schepen zal hebben bestaan. Mijdrecht had in ieder geval wel een werf, want Cornelis werd daar 'baas', maar nog geen eigenaar. Hier verkocht Cornelis, in 1786, "aan Jan van Putten een nieuwe turfbok met last en plegplanken en hetgeen daar verders bij behoort", door hem zelf getimmerd. De opbrengst was 250 guldens. 125 Gulden

werd direct betaald, de rest bleef staan zonder interest tot 1 maart 1787. Nadien rekende Cornelis 5 %. Cornelis en Magdalena kregen vijf kinderen, waarvan er drie jong gestorven zijn. Twee zonen, Gijsbert en Willem, bleven in leven en werden volwassen. Cornelis was actief in de kerkeraad van de Hervormde Gemeente van Mijdrecht, eerst als diaken en vanaf 1797 tot aan zijn dood in 1817 als ouderling. We kunnen hieruit opmaken dat hij deel uitmaakte van de gevestigde middenstand van Mijdrecht. Cornelis werd 55 jaar oud en Magdalena 74 jaar. Zoon Willem bleef op de werf in Mijdrecht.

Ansichtkaart van de werf Stofberg aan de Kerkvaart in Mijdrecht omstreeks 1902.

Foto H.v. Soest, Wilnis.

Via Wilnis naar Oudewater

Gijsbert, de oudste van de twee zonen, werd geboren op 10 mei 1786. Hij trouwde op 21-jarige leeftijd met de achttienjarige jongedochter Johanna Staal uit Thamen (bij Uithoorn). Ze gingen wonen en werken in Wilnis: Gijsbert als scheepsbouwer, Johanna als huisvrouw in het gezin. Ze kregen zeventien kinderen waarvan er acht kort na de geboorte overleden, hetgeen overigens niet ongewoon was in die tijd. Uit de akten van de geboorte van de tweeling Catharina (Kaatje) en Magdalena (Naatje) bleek dat het beroep van zowel vader Gijsbert Stofberg als de getuigen grootvader Cornelis Stofberg en oom Willem Stofberg scheepmaker was en dat zij alle drie in Mijdrecht woonden. Gijsbert was intussen eigenaar geworden van een werf in Wilnis, op slechts enkele kilometers afstand van de werf van zijn vader. Hij stond ingeschreven als eigenaar van een huis, scheepsmakerij, schuur en twee tuinen, gelegen in sectie B, genaamd Veldzijde te Wilnis. Waarschijnlijk kon hij deze werf niet aanhouden, want in 1841 verkocht hij het bedrijf aan Willem Verhoef. Op de plaats waar deze werf vroeger lag, is nu een straat met de naam "Scheepswerf". In 1841 verhuisde Gijsbert met zijn gezin naar Amsterdam, want op 10 november van dat jaar werd hij met attestatie van Mijdrecht ingeschreven als lidmaat van de Hervormde Gemeente in de wijk Kadijk aldaar. In die tijd lagen er in dit stadsdeel veel scheepswerven. De zonen Jan en Jacob werden scheepstimmerman in Amsterdam. Het nageslacht van hun beider nakroost vormde de Amsterdamse tak van het geslacht Stofberg. Bij de volkstelling in 1947 kwam de naam Stofberg hier 27 keer voor. Vader Gijsbert en moeder Johanna bleven niet lang in Amsterdam. zes jaar

later, in 1845 vertrokken zij naar Ouderkerk aan de Amstel. Het is mogelijk dat Gijsbert daar vlak bij de brug over de Amstel weer een eigen werf is begonnen. Uit familie-overleveringen zoals brieven, komt duidelijk tot uiting dat het deze schepenmaker niet voor de wind is gegaan. Johanna en Gijsbert overlijden beiden in Ouderkerk, zij in 1853 en hij in 1855. Hun zoon Hendrik, geboren in 1817, verging het beter dan zijn vader. Hij ging niet mee naar Amsterdam maar vertrok naar Zwammerdam. Rond 1849 vertrok hij met zijn gezin naar Oudewater en begon daar voor zich zelf de scheepswerf H. Stofberg. In 1852 kwam broer Gijsbert er ook wonen en werken. Na het overlijden van Hendrik in 1879 zette zijn vrouw het bedrijf voort en na haar dood in 1893 werd het bedrijf overgenomen door drie zoons. Na 70 jaar werd het bedrijf wegens gebrek aan opvolgers geliquideerd. Op de plek van de werf zijn enige jaren geleden huizen gebouwd.

Terug naar de Mijdrechtse tak

De tweede zoon van Cornelis Stofberg en Magdalena Stigter, Willem, geboren te Mijdrecht in 1790, bleef wonen en werken op zijn geboortegrond. Hij trouwde te Mijdrecht in 1812 met Jacoba Veraar. Tien kinderen werden uit dit huwelijk geboren maar ook hier stierven er een aantal al op jonge leeftijd. Op dinsdag 2 maart 1824 nam zoon Willem van zijn moeder Magdalena Stigter, weduwe van Cornelis Stofberg de scheepmakerij over voor 1100 gulden. Het bedrijf bestond uit "een huizing met derzelve annex betimmering, grote timmerschuur, hellingen, erve werf en grond, staande en gelegen te Mijdrecht, achter het dorp aan de Kerkvaart ten noorden en ten oosten de dorps-

wetering". Op de werf werden onder andere houten kraken voor het vervoer van turf gebouwd. Het ging Willem blijkbaar goed want in 1826 kocht hij in Mijdrecht een huis voor 232 gulden en een jaar later 1/3 van een perceel veenland voor 600 gulden. Datzelfde jaar verkocht hij een stuk land onder Mijdrecht voor 94 gulden. Veertig jaar lang was hij lid van de kerkeraad. Willem die 86 jaar oud werd, woonde de laatste jaren van zijn leven bij zijn zoon Gijsbert in. Zijn zoon Gijsbert was in 1818 geboren. Ook hij werd scheepstimmerman op de werf van zijn vader en grootvader. Zoals de meeste werven in die tijd schakelde hij in 1892 over op de bouw van ijzeren schepen. Op 5 november 1892 kreeg hij van burgemeester en wethouders van Mijdrecht de hiervoor benodigde vergunning. In een periode van 60 jaar was ook Gijsbert Stofberg kerkelijk actief ' eerst als diaken en ouderling, later als notabel kerkvoogd. Samen met zijn zoon Willem was hij in 1858 als ambtsdrager aanwezig bij de ingebruikneming van het nieuwe kerkgebouw van de Nederlands Hervormde Gemeente te Mijdrecht. Gijsbert overleed in 1907 op 89-jarige leeftijd, twaalf jaar na dat zijn vrouw overleden was. Twee van hun zonen gingen weg uit Mijdrecht, maar Willem, de oudste van de zes kinderen en Jacobus, de jongste zoon, bleven in het bedrijf en zetten de werf voort onder de naam 'Gebr. Stofberg'.

De gebroeders Stofberg te Mijdrecht

Willem en zijn vijftien jaar jongere broer Jacobus trouwden kort na hun veertigste jaar. Willem trouwde met Ltje van der Helm. Zij kregen twee dochters, Margaretha en Gijsberta en een zoon Dirk Gijsbert. Ook voor hen was de scheepswerf de bron van inkomsten. Menig schip ging van de houten helling het water in. De jongste zoon van Gijsbert Stofberg en Margaretha Johanna van Rhijn, Jacobus, trouwde in 1903 op 43-jarige leeftijd met de veel jongere Antje Catsburg, dochter van Dirk Catsburg, omnibus-ondernemer in Mijdrecht. Zij kregen vier dochters, genaamd

Margaretha, Elizabeth, Pietertje en Jacoba, maar geen zoon die zijn vader in het bedrijf zou kunnen opvolgen. Jacobus en Willem bouwden tussen 1900 en 1929 aan de Mijdrechtse Kerkvaart zowel binnenvaartschepen als pleziervaartuigen: zeilschepen, zoals aken, tjalken en westlanders en verder dekschuiten, sleepbootjes en motorjachten. Van deze schepen bouwde Jacobus een groot aantal halfmodellen. Belangrijke afnemers waren de Aalsmeerse kwekers. Zij bestelden motorbootjes van zeven á acht meter lang waarmee zij hun seringenbokken sleepten. Op zondag gebruikten zij de slaper-tjes als pleziervaartuig. Er werden in die periode motorvrachtschepen verkocht aan Nol Doesburg, de eigenaar van de Mijdrechtse koekfabriek 'De Lindeboom' en een motorjacht aan Joh. Verweij van de gelijknamige drukkerij. Ook Jacobus Stofberg was maatschappelijk actief in Mijdrecht. Vanaf de oprichting van de muziekvereniging VIOS in 1900 was hij lid en bespeelde hij een blaasinstrument. Verder was hij, evenals zijn voorvaders, actief op het kerkelijke erf. Zo was hij 20 jaar notabel. Hij overleed in 1933, vijftien jaar na zijn broer Willem. Een jaar na zijn overlijden deed zijn familie een schenking aan de 'Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum' te Amsterdam. Volgens de catalogus van het museum bestond de schenking uit lijntekeningen en halfmodellen en verder twee getuigde scheepsmodellen. Het ene model is een paviljoentjalk met de naam 'Margaretha Johanna', vernoemd naar de moeder van Jacobus. Het andere is een model van een Fries jacht. Een prachtig model van een paviljoenkraak behield de familie zelf.

De werf in Wilnis, omstreeks 1928, met enkele houten bokken. De huidige straatnaam is 'Scheepswerf'

Scheepsbouw in Mijdrecht 1882-'29

Uit de periode dat de Stoffbergen in Mijdrecht houten schepen bouwden (1793-1882) weten we weinig over de scheepstypen die daar van stapel liepen. De bewaard gebleven scheepsmodellen van een houten kraak en van bovengenoemd paviljoentjalk wijzen er op dat de broers kleine schepen voor de binnenvaart bouwden, wellicht ook in verband met de verveningen in het gebied rond Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis. Beter geïnformeerd zijn we over de periode ná 1882, omdat uit die periode 38 halfmodellen en 40 scheepsbouwkundige tekeningen bewaard zijn gebleven.

Van hout naar ijzer

Alle scheepswerven in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen lagen in een laag gelegen veengebied, dat door vier sluizen bereikbaar was. Bij Vinkeveen waren dat de Proosdijersluis en de Demmerikse sluis, bij Wilnis de Oudhijzersluis en ten westen van Mijdrecht de Pondschoekersluis. Al deze sluizen waren 4,30 meter breed en ongeveer 19 meter lang. Met deze maten beperkten ze de mogelijkheden van de scheepswerven, die dus niet konden inspelen op de schaalvergroting in de binnenvaart na 1900. De scheepswerf van de Gebr. Stoffberg kon hierdoor in Mijdrecht geen grotere schepen gaan bouwen. Men werd gedwongen zich te beperken tot het bouwen en repareren van kleine binnenschepen. En daar was na 1930 steeds minder vraag naar.

Weg uit Mijdrecht

Gelukkig was Dirk Gijsbert, geboren in 1890, na de dood van zijn vader en oom genoeg ingewerkt in het bedrijf om met de werf verder te gaan. Er was toen ongeveer tien man personeel in dienst. Als het koffietijd was kwamen de mannen met een bankje uit de werkplaats naar het woonhuis waar moeder de vrouw, Janna van der Ham, de koffie klaar had. Na het koffiedrinken nam ieder zijn bankje weer mee terug naar de werkplaats. Toen in 1924 in Mijdrecht de Vrijwillige Brandweer werd opgericht, was Dirk Gijsbert een van de eerste leden. Helaas

liep onder andere door het aflopen van de verveningen, het werk in Mijdrecht terug en werd de werf daar na 150 jaar opgeheven. Het gezin Dirk Gijsbert, Janna, hun twee dochters en zoon Willem Hendrik, geboren in 1923, verhuisde op 19 oktober 1929 per schip naar Aalsmeer. Op het terrein van de scheepswerf staan nu de aanleunwoningen met de toepasselijke naam van 'De Kom'. Aalsmeer lag gunstiger ten opzichte van de klanten en daar kwam een nieuwe werf Stoffberg. Voorlopig zat echter na 1929 het tij niet mee. Door de economische crisis was er weinig werk in de scheepsbouw. Toch bleef de familie aan het werk. Men bouwde en onderhield kolenschuiten en dekschuiten uit Amsterdam en maakte grote stalen vletten voor de Genie, die gebruikt werden bij de forten in deze omgeving. Toen vader Dirk Gijsbert in 1947 overleed, nam zijn zoon Willem Hendrik (1923) de scheepswerf over. Het werk in de binnenvaart was mager en de jachtbouw was nog niet volledig tot ontwikkeling gekomen. Toch werd het Willem Hendrik duidelijk dat daarin de toekomst lag. De ligging van de werf op een eiland in Aalsmeer-Oost was niet ideaal en hij begon uit te kijken naar een andere locatie. In 1965 vertrok hij met zijn bedrijf naar Lemmer maar in 1966 deed hij die werf weer van de hand en vertrok naar Leimuiden. Jarenlang werden in Leimuiden de prachtigste lemsteraken gebouwd, in totaal ongeveer 30 stuks.

Naar Enkhuizen

Maar een goed vakman kijkt ook vooruit en Willem Hendrik Stoffberg ging opnieuw achter het werk aan. Op het IJsselmeer was de pleziervaart enorm toegenomen, dus was in 1989 de aankoop van een scheepswerf in Enkhuizen verantwoord. Scheepsbouwer Willem Hendrik bouwde hier met zijn vrouw en twee zonen wederom een bloeiend bedrijf op. Generaties van de familie Stoffberg hebben van 1785 tot 1929 in Mijdrecht gewoond en door hun deelname aan het sociale, culturele, maatschappelijke en kerkelijke leven een belangrijke rol in deze gemeenschap gespeeld.

De schrijfster van dit artikel, mevrouw A. Kaashoek van den Brink, die zich al jaren heeft bezig gehouden met de genealogie van het geslacht Stoffberg, is zelf een telg uit de Oudewaterse tak van deze familie. In het blad Spiegel der Zeilvaart van september 1993 is een uitvoeriger artikel verschenen over de familie Stoffberg van de hand van Henk Dessens en mevrouw Kaashoek-van den Brink ter gelegenheid van het twee honderdjarig bestaan van de werf.

Hongaarse pleegkinderen in Wilnis

door Piet Grundmann

In januari 1997 ontving de gemeentearchivaris van De Ronde Venen een engelstalige brief uit de Verenigde Staten met een verzoek om inlichtingen. De afzender was Laszlo Petho die aangaf tussen 1947 en 1949 in Nederland te zijn geweest en wel in Wilnis. Hij wist niet meer bij wie en hij had ook geen adres uit die tijd. De enige herinnering bestond uit de voornamen van de kinderen uit het gezin waarin hij destijds tijdelijk was opgenomen. In zijn brief noemt hij de namen van "Tojsi", "Keisi" en "Johanes". Laszlo is op 31 december 1940 in Budapest in Hongarije geboren en woont momenteel in Brooklyn (New York). Dit waren alle inlichtingen die hij kon geven. Met de minimale informatie daarmee is de schrijver van dit artikel op verzoek van de archivaris in Wilnis op zoek gegaan.

Armoede in Hongarije.

De situatie in Hongarije was na de Tweede Wereldoorlog allesbehalve florissant. In de oorlog had de fascistische regering hand- en spanden verleenend aan Nazi-Duitsland. Na bezetting door Duitse troepen in 1943 bleef die regering aan het bewind. Eind 1944 en begin 1945 werd het land door Russische troepen veroverd. Met deze troepen keerden ook de naar de Sovjet-Unie gevluchte Hongaarse communisten naar hun land terug.

Onder Russische druk trokken de communisten de macht aan zich ondanks dat bij de verkiezingen in november 1945 slechts 17% van de bevolking communistisch had gestemd.

De onderdrukking van andersdenkenden nam hand over hand toe. Vooral de kerken moesten het ontgelden omdat zij fel anti-communistisch waren.

In december 1948 leidde dit tot de arrestatie en later de berechting van de R.K. prelaat van Hongarije kardinaal Mindszenty.

De Hongaarse bevolking leed armoede.

Er was gebrek aan voeding en kleding maar vooral de niet-partijleden hadden onvoldoende middelen voor levensonderhoud. Onder deze omstandigheden werd, vooral in kerkelijke kringen, actie ondernomen om via het Rode Kruis hulp te bieden.

Een van de vormen van hulp (aan de meest kwetsbaren) was het gedurende enige tijd onderbrengen van Hongaarse kinderen in Nederlandse gezinnen.

Pleegkinderen in Wilnis.

Ook de Diaconie van de Gereformeerde Kerken werkte mee aan dit initiatief en er werd aangeboden gedurende drie maanden een aantal kinderen bij gemeenteleden onder te brengen. Aangezien de kosten van het vervoer erg hoog waren werd besloten de kinderen voor een periode van een half jaar in pleeggezinnen op te laten nemen. De heer Simon van der Mik nam voor Wilnis de organisatie op zich. Deze Gereformeerde diaken wist acht gezinnen te vinden die bereid waren gedurende een half jaar voor de kinderen te zorgen. Dit had echter nogal wat voeten in de aarde omdat ook in Nederland nog allerlei artikelen schaars en alleen op de bon verkrijgbaar waren. De pleegouders moesten dus aanvullende distributiebescheiden krijgen

Een voorbeeld van de verstrekte textielbonnen

№	TEXTEL	VERLENING	VERLENING	VERLENING	VERLENING	VERLENING	VERLENING
№	K A A R T						
BII	NVI	N	E	D	E	R	
LN	A	N	D		VIE	D	
LN	GBL	D		V	O	O	
R	ST	R	AM	T	E	H	
VO	O	H	R	D	E	N	
D	P	R	L	M	IN	G	
TE	GEN	ST	ERK	VER	LAAG	DE	
PRI	ZEN	LN	ZON	DER	PUN	TEN	

om de kinderen behoorlijk te kunnen verzorgen want die bezaten bij aankomst erg weinig. Er werden o.a. 25 textielpunten beschikbaar gesteld om kleding en schoeisel te kunnen aanvullen. De pleeggezinnen kregen buiten extra bonnen geen enkele financiële vergoeding. Ook de voeding in Hongarije had te wensen overgelaten waardoor de pleegouders veel te zorgen hadden. Na nog enig organisatorisch geharrewar kwamen de kinderen op 16 juli 1948 in Utrecht aan en werden per bus over verschillende gemeenten verspreid. De acht voor Wilnis bestemde kinderen, vier meisjes en vier jongens, werden liefderijk opgenomen in de gezinnen van J. de Boer, Oudhuijzerweg; P. van Heeringen, Herenweg; C. de Jong, Dorpsstraat; W.H. van Leeuwen, Oudhuijzerweg; S. van der Mink, Herenweg; J. van Vliet, Mijdrechtsedwarsweg; J. van der Vliet sr, de Laan (Donkereind) en H. van der Zaan, Oudhuijzerweg. Onder deze kinderen was ook de briefschrijver Laszlo Petho, die was opgenomen in het gezin van H.W. van Leeuwen en daar gewoon met het gezin meedeelde zonder dat het problemen opleverde. De gezinsleden waren al snel aan het nieuwe broertje gehecht. Ook de andere kinderen waren heel snel in Nederland gewend en gingen met alle andere kinderen naar de lagere school. Al zou men dat wel verwachten, er waren nauwelijks taalproblemen. Ook hier kwam de aanpassing wondersnel tot stand. Door de pleegouders moest vooraf schriftelijk worden verklaard dat zij de aan hun zorgen toevertrouwde kinderen na afloop van de termijn van een half jaar zouden terugzenden. In het bijgaande verzoek schrijft het Comité Hongaarse Kinderen in Utrecht: "De communistische bezetting wenst de Hongaarse kinderen terug in het Vaderland". Veel pleegouders hebben in die tijd verzocht om het verblijf te verlengen maar dergelijke verzoeken werden door de Rijksvreemdelingendienst niet ingewilligd. Er wordt daarom aan de pleegouders verzocht het pleegkind niet (illegaal) achter te houden. Dit zou onprettige gevolgen hebben. De geloofwaardigheid van zowel de kerk als de overheid zou daarbij in geding komen en het einde betekenen van deze vorm van hulpverlening. Begin januari 1949, tegen de tijd dat de kinderen terug moesten, werd nogmaals gewaarschuwd om toch maar werkelijk tot terugzending over te gaan. De pleegouders stelden zich bloot aan

Bij het vertrek op 17 januari 1947 poseerden de pleegkinderen voor het stationsgebouw te Wilnis voor de fotograaf. Van links naar rechts met achter hun naam tussen haakjes de naam van het pleeggezin:
Magdalina Fasnady (J. de Boer), Gizella Tirtl (S. van der Mink), Irin Takacs (P. van Heeringen), Regehu Szüts (H. van der Zaan), Laszlo Petho (W.H. van Leeuwen), Dixso Istvan Piko (C. de Jong), Istvan Petro (J. van Vliet) en Laszlo Polgar (J. van der Vliet).

strafvervolging en de kinderen zouden door de politie het land worden uitgeleid. Op 17 januari 1949 wordt de reis naar Hongarije aanvaard. Op het spoorwegstation van Wilnis (toen nog volop in gebruik voor personenvervoer) werd bij het afscheid de hierbij afgedrukte groepsfoto gemaakt. Dit betekende het einde van een fijne tijd in Nederland. De kinderen keerden goed doorvoed en opnieuw in de kleren gestoken terug naar hun gezinnen in Hongarije. De pleeggezinnen hebben getracht de contacten met de kinderen te behouden maar na de Hongaarse opstand van 1956 werden alle pogingen om te corresponderen onmogelijk, dit tot verdriet van de pleegouders en hun kinderen.

Dankbaar pleegkind.

Wat gebeurde er verder met Laszlo Petho? De familie van Leeuwen heeft nog een aantal jaren contact gehad met deze jongen. Tijdens de Hongaarse opstand is hij met zijn ouders en ruim 200.000 andere landgenoten via Oostenrijk naar het westen gevlucht. Hij kwam uiteindelijk in Italië terecht. Tot omstreeks 1958 werd de correspondentie voortgezet maar daarna werd niets meer van hem vernomen tot groot verdriet van zijn pleegmoeder. In die tijd is hij, hoewel hij dit niet aangeeft, kennelijk als vluchteling in Amerika opgenomen. Zijn in Wilnis geleerde Nederlands in hij vergeten maar het verblijf in ons land is hem, hoewel hij slechts acht

jaren oud was, steeds bijgebleven en daarvoor is hij het pleeggezin ook na bijna 50 jaar nog altijd dankbaar. Hij schrijft dan ook het volgende: 'I want very badly to be able to thank this generous family for their care, and for the following generations to know what their parent did for me'. Vrij vertaald : "Ik wil graag de gelegenheid krijgen om dit fantastische gezin te bedanken voor hun zorg en de volgende ge-

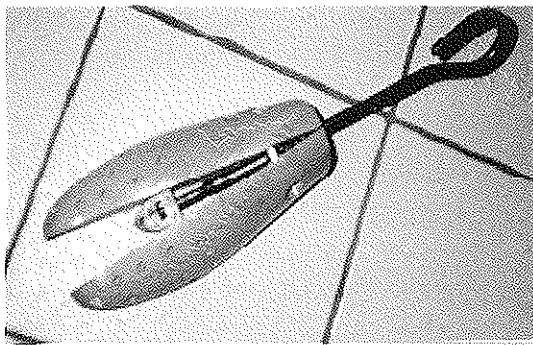
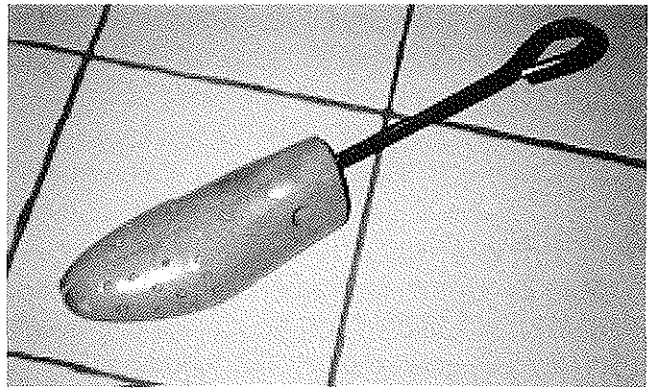
neratie laten weten wat hun ouders voor mij hebben gedaan." De in zijn brief genoemde voornamen van "Tojsi", "Keisi" en "Johanes" zijn de kinderen Teus, Kees en Johanna van Leeuwen, toenmaals wonende aan de Oudhuijzerweg. De oudste dochter uit het gezin mevrouw W. Stam-van Leeuwen heeft het contact met het voormalige pleegkind inmiddels hersteld.

Met dank aan de families Immerzeel, Van der Mik en Van Leeuwen, die de foto, de correspondentie en de overige inlichtingen hebben verstrekt.

E Hierbij reageer ik op het artikel in de Proostkoerier van december 1997 onder de titel: "Wat is dit?"

I Getoond wordt een metalen staaf, voorzien van een grove schroefdraad. Op de schroefdraad bevindt zich een bolvormige moer waaraan zich twee nokken in elkaars verlengde bevinden.

T Aan de rechterzijde van de staaf zit een wigvormig stuk metaal dat ten opzichte van de stang rondgedraaid kan worden terwijl de andere kant is voorzien van een handvat. Het getoonde is een onderdeel van een apparaat om schoenen in de breedte wat wijder te kunnen maken, de zogenaamde 'uitdraaileest'. Wat ontbreekt is namelijk een onderdeel van hout, bestaande uit twee helften, aan de achterzijde plat afgezaagd en naar voren spits toelopend. Hetgeen enigszins het voorgedeelte van een voet moet imiteren. Doordat de achterkanten van de twee halve 'leesten' middels een scharnier of verende metalen plaat zijn verbonden is de leest van voren uit openklapbaar. De staaf met schroefdraad bevindt zich tussen de twee halve leesten en wordt door middel van de moer, waarvan de nokken passen in de horizontaal liggende gaten, op zijn plaats gehouden. En nu de werking! Bij het draaien aan het handvat beweegt de staaf zich naar voren en worden de leesthelften door het wigvormige onderdeel, dat langs sleuven in het hout naar voren wordt geduwd, uit elkaar gedrukt. Hierdoor komt de schoen onder spanning te staan en zodoende wat ruimer gemaakt. De gaten in de houten leest dienen om opzet-knobbels in te plaatsen om plaatselijk extra ruimte in de schoen te maken voor eksterogen e.d. Bijgaande foto's zullen een en ander verduidelijken. Het apparaat is nog steeds in gebruik bij schoenherstellers en schoenwinkeliers voor het snelle werk en als zodanig te koop bij toeleveringsbedrijven van materialen en gereedschap voor de schoenmakerij. Meestal worden meer uitgebreide mechanische, maar wel door handkracht aangedreven, oprek-machines gebruikt. Er zullen nog wel particulieren in het bezit van bedoeld apparaat zijn. Hoe dit voorwerp uit de sloot in Wilnis is gekomen en hoe lang het nog op een kast in Canada zal liggen is een vraag die de familie Sieberts te zijner tijd zal kunnen beantwoorden.

J.H. Rood, Wilnis

Het rampjaar in De Ronde Venen en de geschiedschrijving erover.

door Joop Frankenhuizen

Het jaar 1672 staat in onze geschiedenis bekend als het rampjaar, het jaar waarin een verrassend snelle opmars van Franse troepen plaatsvond met ondermeer als doel de verovering van Amsterdam. Uiteindelijk zal de Hollandse waterlinie de opmars tot staan brengen en zullen de Staatse troepen erin slagen de vijand terug te drijven. Intussen krijgen de dorpen in de waterlinie zwaar te lijden van de gevechten en kunnen de vluchtelingen pas na maanden weer terugkeren naar hun verwoeste dorpen. Vooral Waverveen en Botshol hebben ondervonden wat het betekende tot de Staten van Holland te behoren en de sauvegarde (afkoop van gewelddadigheden) te ontberen die de Utrechtse dorpen Mijdrecht en Wilnis wel hadden.

Veel te boek gesteld

Over de gebeurtenissen in die beruchte novembermaand van 1672 blijkt veel te zijn geschreven. Het meest bekend is de beschrijving van het rampjaar die drs. A. Bloed geeft in zijn boek "Waverveen door de eeuwen heen". Maar er blijken meerdere geschiedschrijvers te zijn. Via amateur historicus Klaas Pater, die een rijke historische bibliotheek bezit, werden wij geïnformeerd over wellicht het oudste document uit die periode. Een uitgave uit 1674 door Jan Claesz. ten Hooren, "Boekverkooper over het oude Heerenlogement t'Amsterdam". De uitgave is getiteld "Historisch Verhael van de Fransche Tyrannye gepleegt in de dorpen Loenen, Loosdrecht, Waverveen, Botshol, Abkoude, Nichtevecht &c" en is volgens opgave "met schoone kopere Platen verciert". In zijn voorwoord vermeldt de boekverkooper dat hij tijdens het vertalen van de Franse tekst in het Nederlands zulke gruwelijkheden heeft gelezen dat hij het nodig heeft gevonden hiervan een apart historisch verhaal te maken "tot medegetuigen van de wrede aart der Franschen".

Veel nageschreven

Toen we in de gaten kregen dat er meerdere verhalen de ronde deden, gingen wij verder zoeken om in het Rondeveense archief te stuiten op de beschrijving van de gebeurtenissen in Waverveen door dominee Henricus Selijns, die van 1666 tot 1682 predikant in Waverveen was.

Zijn verhaal kwam uit het kerkeboek van de Hervormde Gemeente te Waverveen en werd op schrift gesteld door J. G. van Booma in het jaarboek Oud Utrecht 1979. Alsof dit nog niet genoeg was, bleek Klaas Pater ook nog in het bezit van een Duitse uitgave van waarschijnlijk rond 1680 met als titel "Schauplatz des Krieges in den Vereinigten Niederlanden". De verhalen verschillen niet veel van elkaar, al lijkt de boekverkooper zich te hebben laten verleiden tot het beschrijven van de gebeurtenissen in nogal bloedstollende bewoordingen, wat in die tijd misschien niet ongebruikelijk was. Onduidelijk is wie het eerst de beschrijving van de gebeurtenissen naar buiten bracht en wie er daarna uit citeerde. Bronvermelding was er in die dagen niet bij, zodat het bij gissen blijft.

Ook met gravures

Dit geldt ook voor de kopergravures in beide boeken. Op de afgedrukte gravure uit de Duitse uitgave blijken dingen te zijn toegevoegd die niet op de gravure in het boekje van de boekverkooper voorkomen. Op de gevel is een schild met een deel van kennelijk het jaartal 1673 toegevoegd en op de galg hangen nu een paar flessen en een krans. Tevens blijkt duidelijk dat de galg aan het raamkozijn is bevestigd, wat in de andere gravure vaag gehouden is. De rest is min of meer een kopie van de gravure in het boekje van de boekverkooper. Er is duidelijk

sprake van meerdere gravures die allemaal een eigen beeld willen schetsen van het oorlogsgebeuren uit die tijd en waarbij het afgebeelde meer tussen de oren van van de graveur zat, dan dat het een weergave was van de werkelijkheid. Om u toch een beeld te geven hoe men

toen elkaar informeerde over oorlogstoestanden geven wij elders een deel weer van het verhaal van de boekverkooper over de "De aanval op Waverveen" en plaatsen er een van de gravures uit de eerdergenoemde Duitse uitgave bij.

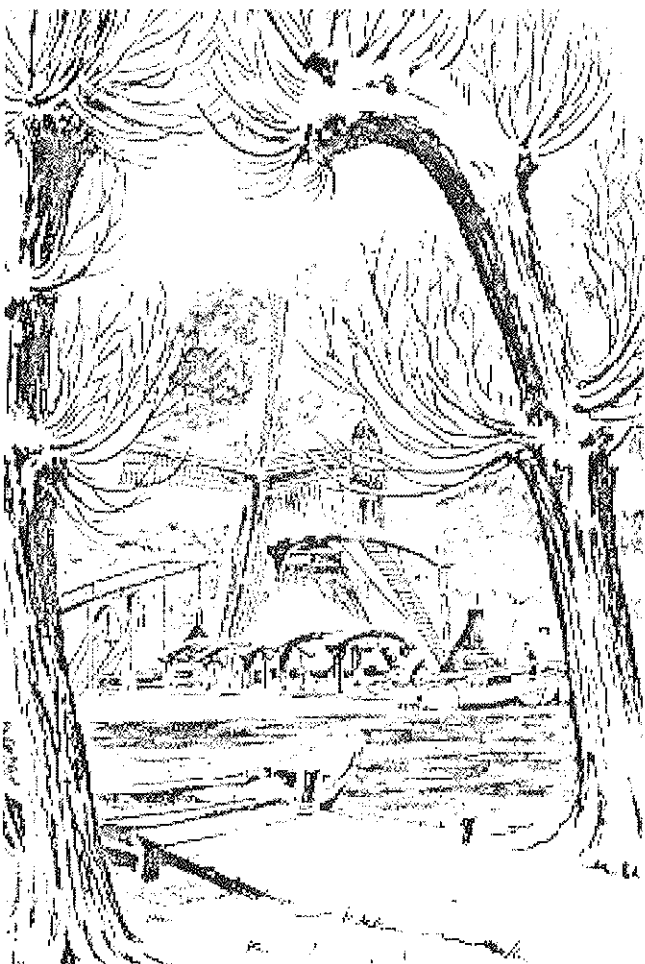
Onderschrift bij gravure: "Oorlogsgeweld tijdens de Franse inval".

Volgens ds. Rienks uit Vinkeveen is de kopergravure waarschijnlijk gemaakt door Romeijn de Hooghe (1645 -1708) te Amsterdam.

De Pondschoekenmolen

In onze gemeente hebben vroeger diverse molens gestaan. De molens stonden niet alleen in de polder. Ook in het centrum van het dorp Mijdrecht stond er een. Deze is helaas niet bewaard gebleven en alleen het winkelcentrum Molenhof herinnert ons nog aan de plek waar ooit 'de molen van Gille' stond, zoals deze in de volksmond werd genoemd. De molens zijn bijna allemaal verdwenen maar gelukkig bezitten we

*De Pondschoekenmolen bij de Pondschoekersluis.
Tekening door J.C. Lunenberg*

nog de molen aan de Oudhuyzerwg te Wilnis. Hoewel op de baard van deze molen het jaartal 1823 staat aangegeven, is het vrijwel zeker dat de Wilnise molen in werkelijkheid veel ouder is.

Een van de molens die in de vorige eeuw erg bekend was en op een karakteristieke plek stond, was de Pondschoekenmolen welke stond naast de Pondschoekersluis waar de Kerkvaart in de Kromme Mijdrecht uitmondt. De molen sloeg het water van de polders in De Ronde Venen vanuit de Kerkvaart in de Kromme Mijdrecht. Hoe is de naam Pondschoekersluis en Pondschoekenmolen ontstaan? Wel, het verhaal gaat dat de pacht van de molen een pond koeken zou hebben bedragen. Anderen beweren echter dat de schippers, die de artikelen van de koekfabriek 'De Lindeboom' vervoerden, met een koek het sluisgeld betaalden en het geld in eigen zak hielden. De Pondschoekenmolen was een zwartgeteerde wipmolen welke in bezit was van het Waterschap Groot Mijdrecht. Vanuit de verre omtrek was de molen goed te zien.

Op Pinksterzaterdag van het jaar 1899 sloeg echter het noodlot toe. Het was de hele dag al behoorlijk warm geweest en de onweerswolken paktten zich samen. Plotseling kwam het noodweer opzetten en een bliksemschicht trof de molen die onmiddellijk vlam vatte. Binnen enige ogenblikken sloegen de vlammen, aangewakkerd door de wind, uit de geteerde kap. Er was geen redden meer aan. Als de bui over is, zijn van de molen alleen nog maar wat zwart verbrande rokende balken over. De Pondschoekenmolen is nooit meer herbouwd.

De aanval op Waverveen

door Joop Frankenhuizen

Elders in dit nummer noemden wij u de naam Jan Claesz. ten Hooren die in 1674, twee jaar na de Franse inval, de gebeurtenissen rond de dorpen langs de Hollandse waterlinie op papier zette. Hier volgt het deel van zijn verhaal dat zich afspeelt in Waverveen in 1672. De boekverkoper en schrijver begint met het beschrijven van de gewelddadigheden die leidden tot de inname door de Fransen van Loenen en Loenersloot. Uitvoerig bericht hij over Loosdrecht, dat ondanks de grote som geld die aan de Hertog van Luxemburg als brandschat werd betaald, niet ontsnapte aan de moordpartijen door de Franse troepen. Even uitvoerig bericht hij over vluchtelingen en over wreedheden. "Onder andere aen een kraemvrou, die niet meer dan veertien dagen oudt in de kraem, en van twee kinderen bevallen was, en die, beneffens haer kleine kinderen, van haer kleederen en deksel wierd berooft. Ja ick meen dat haer het hemt self niet over haer naekte leden wierd gelaten". Even verderop meldt hij: "Sommige vrouspersonen hebben oock de geijle driften van die dartele en baldadige menschen niet kunnen ontgaen, maer in hun eer gewelt moeten lijden".

De opmars

Met Loenen in Franse handen is nu de weg vrij om via de Geuzensloot en de Demmerikse zuwe op te trekken naar Waverveen en Botshol. Beide dorpen zijn slecht verdedigd, de eerste Staatse soldaten liggen pas bij Uithoorn en bij Nes, zodat Waverveen voornamelijk op zichzelf is aangewezen. De leiding is in handen van de schout (burgemeester) Christoffel Meijer en in Botshol in handen van de secretaris Blokhuis. De inwoners hadden verloop gekregen om "op 's Lands kosten, tot hun eige bescherming en veiligheid te waken en door naeuwe wachthouding den vyant te beletten veerder daer deur in de Provintie van Hollandt in te breecken". Ter versterking lag er wel een bewakingsschip waarop 27 manschappen en een paar stukken geschut. Het schip, een zogenaamde uitlegger met de naam "d'Amstelsche Galeije", lag afgemeerd bij de Bijleveldse brug en stond onder commando van een kapitein, Spelt geheten. Op de eerste brandbrief van de Franse commandant, waarin de beschuldiging van hulp aan de vijand, wordt niet gereageerd. Op 5 september 1672 ontvangen de beide dorpen een tweede brandbrief waarin het bevel om binnen vier dagen 10 sche-

pen met hooi, ieder twintig voer groot, in Utrecht af te leveren. Zo niet dan zou de schout gevangen worden genomen en de plaats afgebrand. Maar er was geen hooi, dus kon de eis niet ingewilligd worden.

De aanval

"De Franschen dan, om hun tyrannie en wreetheit op het Treurtoneel van Waverveen en Botshol te vertoonen, trokken vol vreucht met vierhondert mannen uit Uytrecht, en, door Beukelen en ter Aa trekkende, vervoegden sich tot Demmerik, daer sy sich verdeelden, en sich voor een gedeelte naer Vinkeveen en voor een gedeelte naer Meydrecht begaven, om Waverveen en Botshol van 't oosten en westen gelijkelijk aen te tasten. Toen de tijdt, tot d'uitvoering van dit rampsalig werk, en van dese barbarische wreetheit gestelt, begon te naderen, stelden sy sich in ordening omtrent Ruigewilnis, met voornemen van, soo haest sy het sein souden vernemen, te Botshol in te trekken, en hun ooggemerk, van te plunderen, branden, en alle gruwelen te bedrijven, uit te voeren". De sauvegarde, de afkoop van gewelddadigheden,

Het 'brandende' dorp Waverveen tijdens de plundering door de Fransen in 1672. Links bevindt zich de Bijleveldse Brug, met ten noorden daarvan de Staatse uitlegger, en rechtsonder de gereformeerde kerk (deze staat op ongeveer dezelfde plaats als de huidige kerk). Het huis met twee gevels in het midden was waarschijnlijk de pastorie.

liep alleen tot het Stichtse dorp Vinkeveen en belette dat de Amstellandse dorpen Waverveen en Botshol over de komende aanval werden geïnformeerd. De opgehaalde wipbrug bij Botshol bleek geen belemmering. De soldaten sprong te water, lieten de brug neer en renden naar de Bijleveldse brug. De schrik en consternatie is groot. *"'t Geroep en geschreeuw was soo naer en schrikkelijck, dat des menschen hart scheen te barsten, en dat de hairen tot bergen reesen. Hoe 't kermen en gheschreeuw, met een schrikkelijcke weergalm, tot aen d'Amstel klonck; dit is met geen pennen te beschrijven, 't en zij men deselfde in een vloet van tranen doopt"*, meldt de schrijver.

Hulp kwam te laat

Het doel van de aanval was de uitlegger te veroveren die daar ondermeer was neergelegd om te voorkomen dat er turf uit de Ronde Venen naar Utrecht zou worden vervoerd en die tevens als verdediging diende. Met vijftieng schoten gruis en schroot werd het schip een uur lang verdedigd. Maar men kon niet tegen de overmacht op en toen de Fransen ook nog met handgranaten gingen gooien, gaf men zich over. De commandant, zijn luitenant en nog twee of drie anderen werden daarop gevangengenomen. Vijftien manschappen bleken te zijn gedood, de rest wist zich zwemmend te redden. Inmiddels was de bevolking volledig in paniek op de vlucht geslagen. Ene Roelant Doornstruijck, secretaris en vaandrig slaagde erin de versterking bij Nes te bereiken om over de aanval te berichten en hulp te krijgen. Maar te-

vergeefs, Waverveen bleek al in brand gezet en 59 huizen brandden volledig af. Dat was meer dan tweederde deel. Het huis van de predikant bleef gespaard ondanks het feit dat het op drie plaatsen was aangestoken. Ook de kerk bleef intact, alleen het offerblok bleek te zijn leeggehaald. Zeker tien tot twaalf Fransen zijn tijdens die schermutselingen gesneuveld. Twee ervan op een met hennep geladen boot die door de Fransen onder de Bijleveldse brug werd doorgehaald en daarna het brandende dak van de bakkerij over zich heen kreeg. Over burgerverliezen rept de boekverkooper niet. Volgens Ds. Selijns echter zijn er in Waverveen toen 8 inwoners doodgeschoten en blijkt er een verdronken. De buitgemaakte uitlegger tenslotte werd door de Fransen afgevoerd maar bleek te groot voor de Wilnisse brug. Daarom werd teruggevaren naar de Heul om via de Geuzensloot naar de nieuwe sluis te varen. Maar ook die bleek te klein. De op het dek tentoongestelde lijken van de soldaten werden toen zondermeer in de Geuzensloot geworpen en de uitlegger in brand gestoken. Het geschut en de buitgemaakte goederen werden later naar Utrecht afgevoerd.

Het verhaal van Leuntje

Net als dominee Selijns komt ook de boekverkooper met het verhaal van Leuntje Chielen. Hier volgt zijn letterlijke vertaling:

"Deze vrouw was, een uur voor des vijants koomst, van een jonge zoon verlost, en noch qualijck te bed geholpen, toen 't geroep van de nadering der Franschen quam. Haer man, Kornelis Martenz. genoemt, liep uyt om bescheyt te bekomen, en weder komende, vond sijn vrouw van 't bedde, en besich met sich op de solder te verbergen. Hy droegh haer van boven, en bracht haar, met haer nieu-geboren kint, in sijn Bok, (seker vaertuyg, dus genoemt) en stack in aller yl van de wal af. De kraemvrouw zat dus in natte kleederen; want daer was geen tijdt om drogen aen te trekken. De Franschen, terstont toeschietende, troffen de voorgedachte Kornelis Martenz. in sijn buyck. Hij roeyde voort, en hield met sijn een handt de wonde toe, om het bloedt, en de vuyligheyt in te houden, en voer met d'andere handt voort. Maer toen hij flaeu wordende, uyt oorsaek van de wonde, neder zeeg, stond de kraemvrouw op, vatte de riemen aen, en roeide met de sware Bock meer

dan een uur verre, namelijk van de dijck af tot aen de Rijke Waveren, daer sy, te bedde geholpen, haer man, op sijn uitterste leggende, troostte. Sy wierd uyt dese plaets naar Amsterdam gevoert, daer sy, twaelf dagen oudt in de kraem, en sterck, frisch en gesont zijnde, haer kint, mede Kornelis genoemt, in de Zuyder kerk ten doop hief".

Aldus het verhaal van de boekverkoper over Leuntje Chielen, dat minder informatie geeft dan het verhaal van Dominee Selijns want die vermeldt er nog bij dat de vrouw niet gedoogde "dat op het aenhouden der papisten een paep bij haer man, die gerefomeert was, soude gehaelt werden".

Ingezonden vooraankondiging

Brieven aan de toekomst 15-5-1998

Heeft u ook zoveel vragen over het dagelijks leven van uw voorouders? Wat voor kleding droegen zij? Hoe hadden zij hun huis ingericht? Wat aten zij? Met wie hadden zij allemaal contact? Hoe stonden zij in het leven? Geloofden zij in God? Wat voor werk deden zij eigenlijk? Het antwoord op deze vragen is vaak heel lastig te vinden. Juist over die gewone en vanzelfsprekende zaken is vaak maar heel weinig bronnenmateriaal overgeleverd. En we weten al helemaal weinig over hoe gewone mensen destijds hun dagelijkse ervaringen beleefd hebben. Wanneer toekomstige onderzoekers het dagelijks leven anno 1998 willen beschrijven, dan zullen zij met vergelijkbare problemen te stellen krijgen. Daarom zal op vrijdag 15 mei 1998 aan alle Nederlanders gevraagd worden een brief te schrijven aan de toekomst. *Brieven aan de toekomst* is een project zoals dat in Nederland nog nooit vertoond is. Vergelijkbare projecten in Zweden en Denemarken leverden vele duizenden brieven op. In hun brief aan de toekomst zullen zoveel mogelijk Nederlanders hun dagelijkse bezigheden beschrijven, al hun belevenissen die zij hebben meegemaakt op vrijdag 15 mei 1998. Hoe hebben zij deze gewone maar voor de toekomst zo bijzondere dag *beleefd* en doorgebracht? Om deze dag tot een succes te maken vragen wij ook om uw medewerking. Het is namelijk belangrijk dat zoveel mogelijk mensen reageren. Mensen uit alle hoeken van de samenleving, van elke gezindte, geloofsrichting en huidkleur. De drie organiserende instellingen, het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en het P.J. Meertens-Instituut, geholpen door de KPN/PTT Post, willen namelijk dat toekomstige onderzoekers een betrouwbaar beeld krijgen van het dagelijks leven anno 1998, op een alledaagse dag in de week. Met uw hulp willen wij vrijdag 15 mei 1998 tot de best gedocumenteerde dag uit de Nederlandse geschiedenis maken! Wij vragen van u om zoveel mogelijk mensen in uw omgeving warm te maken voor het project. Jong en oud, vrouwen en mannen. Allochtonen en autochtonen, werkenden en niet-werkenden, kortom iedereen die in uw gemeente woont. Wij doen een beroep op uw creativiteit. Uiteraard vraagt u iedereen uit uw omgeving een brief te schrijven. De drie organiserende instellingen, de belangrijkste volkscultuurinstellingen in Nederland, staan er garant voor dat de ingezonden brieven zorgvuldig behandeld worden. Het materiaal wordt niet alleen verzameld met het oog op de toekomst. Als eerste resultaat van het project zal een boek verschijnen met een selectie uit de ingezonden brieven en ook zal (in het Nederlands Openluchtmuseum) een tentoonstelling worden ingericht. De brieven én de tentoonstelling zullen ons een spiegel voorhouden van wie wij zijn, wat we doen en hoe wij leven. Ook zal met Zweden en Denemarken in 1999 een internationaal symposium georganiseerd worden om de resultaten te vergelijken. Wij rekenen op uw medewerking en creativiteit. Ook het dagelijkse leven in uw gemeente verdient het om vastgelegd te worden voor de toekomst!

En... U schrijft toch ook een brief?

Nederlands Centrum voor Volkscultuur,
Werkgroep Brieven aan de Toekomst, Lucasbolwerk 11,
3512 EH Utrecht, fax: 030-2334047

De geboorte van prinses Beatrix

feest in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen

door Jan Rouwenhorst

Koningin Beatrix is op 31 januari 60 jaar geworden. De festiviteiten ter gelegenheid van haar verjaardag kenmerkten zich vooralsnog door een besloten karakter. Maar ongetwijfeld is op 30 april weer sprake van een grootse viering van Koninginnedag. In dit artikel wordt teruggeblikt op de reacties in *De Ronde Venen* naar aanleiding van de geboorte van Beatrix in 1938. Een jaar eerder had Nederland de Oranjebruiloft gevierd van prinses Juliana en prins Bernhard. In de citaten wordt de originele, dus verouderde, spelling aangehouden.

Huwelijk en geboorte

"Lang leve de Koninklijke familie!" kopt het 'Algemeen Handelsblad' boven het redactioneel commentaar van donderdag 7 januari 1937, de dag waarop het huwelijk is voltrokken. Er is sprake van een groot enthousiasme, zo blijkt uit een artikel in dezelfde krant. "De feestvreugde en de gevoelens van verknochtheid van het Nederlandse volk aan het Oranje-huis, waaraan eik vaderlander, ongeacht rang of stand, hier zowel als in de overzeesche gewesten en in alle plaatsen ter wereld, waar de Nederlandsche driekleur wappert, op zoo spontane wijze uitting had gegeven gedurende de bruidsdagen culmineerde op dezen historischen dag in een overweldigende betuiging van liefde, trouw en eerlijke geestdrift [...]."

Iemand uit Wilnis publiceert later in 'De Ronde Venen' een lang gedicht, waaruit de volgende versregels komen:

*"Ons Vorstenhuis, ons Vaderland,
Wij hebben allen feest,
Oranje en heel Nederland,
is hierin een geweest.*

*En bij deez' nieuwe huwlijksband
Is weer versterkt gevoeld
Oranje, God en Nederland
Een band die nooit verkoeld.*

*Drievoudig snoer, dat niet verbreekt
Maar hechter brengt aanéén
Dat was het, wat er was gekweekt
Bij elk, bij groot en kleen."*

Het in krant en gedicht beschreven enthousiasme voor het Oranje-huwelijk kan overigens voor de plaatsen Mijdrecht en Wilnis op basis van feiten getoetst worden. De bevolking van beide plaatsen draagt namelijk in totaal voor f58,26 bij aan de landelijke collecte voor het nationaal huwelijksgeschenk.

Ruim een jaar later, op 31 januari 1938, wordt prinses Beatrix geboren. Het is dan 9.47 uur op een druilerige maandag. De burgemeester van Baarn, minister-president Colijn en de vice-voorzitter van De Raad van State, jhr. Beelaerts van Blokland, komen naar paleis Soestdijk. Prins Bernard toont hen z'n dochter. Een kerngezonde baby, met een gewicht van zeven pond, 52 cm. lang, blauwe ogen en blond haar. "Dit is nu het kind, mijne heren. En ze heet Beatrix Wilhelmina Armgard. Mijn vrouw hebben de naam Beatrix gekozen om de symbolische betekenis: zij die gelukkig maakt. Ik hoop echter, dat mijn dochter ook gelukkig wordt." Met de twee andere voornamen is de prinses vernoemd naar haar beide grootmoeders.

Mijdrecht

Bij het vernemen van de blijde tijding is Mijdrecht in een mum van tijd "één zee van vlaggen en oranje." Volgens het plaatselijk weekblad "galmden de kerkklokken haar tijding over het dorp en in allerijl werd de ruitervereeniging omgezet in een herautenstoet welke overal in

Prinses Beatrix in de armen van haar grootmoeder, koningin Wilhelmina, gadegeslagen door haar moeder Prinses Juliana. Prinses Armgard van Lippe Bisterfeld, de tweede grootmoeder van Beatrix geniet mee. (Katholieke Illustratie 1938.)

de gemeente het heuglijke nieuws verkondigde." Het gemeentebestuur stelt per schoolkind vijftien cent beschikbaar voor een traktatie. Diverse winkeliers geven hun etalages een feestelijke tint en bij de plaatselijke bakker is het paleis Soestdijk, uitgevoerd in suikerwerk, te bewonderen. "Des avonds werden in beide Protestantsche kerken dankstonden gehouden en na afloop hiervan werd een optocht geformeerd en voorafgegaan door (de muziekvereniging) V.I.O.S. (Vooruitgang Is Ons Streven, jr) werd een marsch gemaakt door het dorp. Tot besluit werd een plechtigheid verricht bij de

pen tot nationale feestdag en die avond wordt in de Nederlands-Hervormde Kerk nog een wijdingsbijeenkomst gehouden, waarvoor grote belangstelling is. Overigens gebeurde er overdag niets bijzonders. Op de woensdag volgt een bonte feestavond in een van de lokalen van de feestelijk versierde biscuitfabriek 'De Lindeboom'. Met meer dan 800 aanwezigen is de opkomst boven verwachting.

De avond begint met het staande zingen van twee coupletten van het Wilhelmus. Daarna volgt een toespraak van burgemeester Padmos. In een historisch overzicht belicht hij het mede-

JulianaBernardboom, welke plechtigheid bestond uit het aanbrengen van een ring aan de herinneringsplaat."

Waar die boom precies heeft gestaan of wellicht nog staat, is niet met zekerheid bekend bij de auteur. Mogelijk is dat op het grasveldje bij de hoek van Raadhuislaan en Koningin Juliana-laan. Nader informatie wordt door de redactie bijzonder op prijs gesteld. Overigens staat op die plek wel een boom met gedenkplaat, ter herinnering aan de 50e verjaardag van koningin Beatrix. Maar met bovengenoemde plechtigheid zijn de festiviteiten geenszins ten einde. Dinsdag 1 februari is uitgeroe-

leven "van ons volk in vreugde en droefheid van ons Vorstenhuis." Immers, enkele jaren voorafgaand aan het huwelijk van prinses Juliana en de geboorte van haar dochter Beatrix is Nederland in 1934 geconfronteerd met het overlijden van koningin-moeder Emma en prins Hendrik. Was het de prins, door zijn persoonlijkheid en manier van leven, niet gegeven respect af te dwingen, het heengaan van de koningin-moeder werd algemeen ervaren als een groot verlies. Zij had namelijk wei de liefde en hoogachting van de Nederlandse bevolking verworven. De feestavond ter ere van het jonge prinsesje wordt opgeluisterd met het optreden van de christelijke mondaccordeonclub 'Orpheüs' uit Uithoorn. "Diverse schitterende nummers werden op buitengewoon mooie wijze ten gehore gebracht en een oorverdovend applaus brak los na hun eerste optreden." Daarna volgen "eenige fenomenale goochelstukjes" en een optreden van de gymnastiekvereniging. "Door de dames werden eenige rythmische stukjes vertoond, terwijl de heeren vrije oefeningen te zien gaven, hetwelk alle op prima wijze werd uitgevoerd. "Na de pauze is er sprake van massazang als de mondaccordeonclub in het populaire genre feestliederen speelt.

In het weekblad 'De Ronde Venen' krijgt de Oranjevereniging een pluim. Het betreffende artikel bericht dat "de Oranjevereniging, welke zich voor dezen avond zoveel kosten en moeite getroost heeft, (...) met groot genoegen (kan) terugzien op de feestelijkheden. Er is nu gebleken dat met eenige organisatie in onze plaats veel te bereiken is."

Dat blijkt makkelijker geschreven, dan gedaan. Want in april blijkt op de ledenvergadering van de Oranjevereniging dat er "door de vele feestelijkheden in het afgelopen jaar" een tekort is van ruim 23 gulden. En dat met het 40-jarig regerings-jubileum van koningin Wilhelmina medio september van dat jaar in het verschiet. Overigens wordt de juli-vergadering -ondanks de geringe opkomst van slechts zeven personen- een woelige bijeenkomst. Het bestuur laat de moed zakken en stelt dat het altijd weer hetzelfde liedje is. "Nooit ziet men (tijdens de ledenvergadering) een der leden van de (gemeente)-raad, zelfs is niet eens één onderwijzer aanwezig, of eenige vooraanstaande burgers." Men constateert dat "het met de Oranje-liefde in Mijdrecht zeer zuinig is gesteld. Het bestuur wil

geenszins de burgerij een feest opdringen. (...) Daarom is het bestuur van meening thans niet beter te kunnen doen dan in zijn geheel af te treden en hun plaatsen beschikbaar te stellen voor diegenen welke het beter kunnen." Kortom, crisis en tragedie in de Oranjevereniging van Mijdrecht, niet lang na de zo geslaagde feestelijkheden rond de geboorte van prinses Beatrix en "dan nog wel in dit jaar, dat wij gedenken, dat God onze geëerbiedigde Koningin de kracht en zegen heeft gegeven, dat ze ons Vaderland zoo veel jaren heeft mogen regeeren in dezen moeilijken tijd (...)" aldus een bezorgd lid van de Oranjevereniging in een ingezonden brief in 'De Ronde Venen' van 22 juli 1938.

Wilnis

Ook in Wilnis wordt de blijde geboorte gevierd. "Oogenblikkelijk op het bekend worden, werden de vlaggen uitgestoken en het oranje op de borst gespeld. Ook de Nationale Feestdag is met opgewektheid gevierd. Niettegenstaande de koude wind verzamelden zich de schoolkinderen en in optocht ging het naar het plantsoen, waar een herinneringsboom geplant werd." Die boom, een grote plataan, staat nog steeds op de hoek van de Stationsweg en de Koningin Julianalaan. In het Wilnisse eiergeveilinggebouw is een filmvoorstelling voor de kinderen georganiseerd. Voor de volwassenen wordt een ringrijderij op de fiets en met paard en tweewielig wagentje gehouden, die veel belangstelling trekt. Aan het eind van de middag volgt een omloop door het dorp, met muzikale begeleiding van 'Viribus Unitis'. 's Avonds is er een groot vreugdevuur. "Het was een geweldig gezicht de huizenhooge vlammen, aangewakkerd door de sterke wind te zien woekeren, en het mag dan ook wel een waardig slot van dezen zoo bij uitstek nationaal dag beschouwd worden. De zoo jonge Oranjevereniging mag met genoegen op de organisatie van dezen dag terugzien", meldt de plaatselijke pers. Voor een echtpaar uit Wilnis betekent de geboorte van prinses Beatrix op 31 januari een onverwachte meevaller. Het echtpaar Valentijn-Spijker is diezelfde dag verblijd met de geboorte van hun dochter Gijsberta Anna en ontvangt daarom een gratis polis van een levensverzekeringsmaatschappij. Ook de eerder aangehaalde dichter uit Wilnis laat zich niet onbetuigd:

*"O, God, die' t alles wijs regeert,
 (...) En spare Gij ons Vorstlijk huis,
 Gezegend door Uw Hand.
 tot heil van 't Vaderland.
 bij deez' nieuwe Oranje-spruit
 Van 't Vorstelijk geslacht,
 Daar roepen wij het luide uit
 Gij hebt aan ons gedacht."*

Vinkeveen

De feestviering in Vinkeveen laat lang op zich wachten. Weliswaar is er die maandagavond een dankstonde, waaraan de zangverenigingen 'Halleiujah' en 'De Lofstem' medewerking verlenen, maar op de nationale feestdag zijn er geen feestelijkheden gepland. Wel houden zo'n 60 jongens een optocht met de fiets en wordt voor het huis van de burgemeester een zanghulde gebracht. Pas op vrijdag 4 februari wordt 's avonds iets officieels ondernomen. Er is dan een fakkeloptocht, die begint op de hoek bij de Uitweg en Demmerik. De deelnemers volgen muziekvereniging 'Concordia' naar het gemeentehuis. Daar houdt burgemeester Mühlradt een korte toespraak waarin hij er op wijst wat Nederland aan de Oranjes verschuldigd is. Na z'n verhaal volgt een driewerf hoera voor het Koninklijk Huis en zingen de aanwezigen het volkslied. Na afloop van de optocht begeven de mensen zich naar de Nieuwe weg (de huidige Provinciale Weg N-201, jr) waar een vuurwerk wordt afgestoken, gevolgd door een vreugdevuur. 'De Ronde Venen' van 11 februari 1938 meldt: "Nadat dit officieële gedeelte voorbij was, heeft men zich nog geruimen tijd kunnen amuseeren in de diverse café's." Toch hebben de bewoners van het plassendorp op de een of andere manier een kater, want het bericht in de plaatselijke pers eindigt met de constatering: "Hoewel de feestviering dus toch doorgegaan is, is bij velen de indruk gebleven dat Vinkeveen op dit punt achteraangekomen is."

In de eerstvolgende vergadering van de Oranjevereniging wordt stevig gediscussieerd over de onenigheden, zonder dat die expliciet worden genoemd. De niet ingevoerde lezer tast volledig in het duister over de oorzaak van de frictie. In ieder geval blijkt dat men allesbehalve eensgezind was bij de viering van het geboortefeest. De voorzitter wijt dat aan de pers. Burgemeester Mühlradt, die ter vergadering benoemd wordt tot beschermheer, steekt de Oranjevereniging een hart onder de riem. Hij verklaart dat het goed heeft gehandeld (maar dat) het een moeilijke taak is in Vinkeveen om de verschillende groepen tot elkaar te brengen." Overigens wordt vastgesteld dat de vereniging een flink nadelig saldo heeft. Een collecte tijdens de ledenvergadering levert 16 gulden op.

Vol goede moed richt men zich op de eendrachtige viering van het aanstaande regeringsjubileum. Klaarblijkelijk slaat dit initiatief goed aan, want in augustus 1938 schrijft een veront-ruste Mijdrechter: "(...). Let eens op Vinkeveen, daar heerscht nu eenheid en gezamenlijk wordt daar gewerkt aan één ideaal: geslaagde feesten en ze zullen slagen als de geest zo blijft. (...) De bedoeling van bovenstaande woorden is niet om reclame te maken voor de feestelijkheden in andere plaatsen, doch om aan te toonen dat er met een Jan Saliegeest niets is te bereiken. Burgerij van Mijdrecht, slaat dus ook de handen ineen en helpt het Feestcomité met alles waarmee te helpen is en dan moeten en zullen de Mijdrechtse jubileum-feesten zeker slagen. Laat dus niemand achterblijven, *wij moeten Oranjefeesten hebben die klinken als een klok.*" Overigens komt het met de viering van het 40-jarig regeringsjubileum in Mijdrecht toch nog goed. Dit valt op te maken uit filmopnamen die destijds zijn gemaakt door de Mijdrechtse huisarts C. L. van den Berg. De historische vereniging beschikt over een VHS-videoband met die historische beelden.

bronnen:

- H. Adman en G. Mulder, Van de Prins geen kwaad, Amsterdam 1983.
- A. Kamstra, Beatrix 50 jaar koningin der Nederlanden, Ede 1987.
- M. Van der Linden, Beatrix een portret, 's-Gravenhage 1995.
- Gemeente Archief Wilnis, inventarisnummer 465, Rubriek 1. Algemene Zaken. Algemeen Handelsblad-Nieuwe Amsterdamsche Courant, stadseditie, 7 januari 1937.
- De Ronde Venen, weekblad voor Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen, Waverveen en De Hoef, de edities van 4, 11 en 25 februari, 1 april, 22 en 29 juli en 12 augustus 1938 (met dank aan mevrouw C. Laarman en de heren F. van Dort, P. C. Grundmann en P. A. van Golen)

100 jaar Concordia in Vinkeveen.

In 1898 werd ter opluistering van de feestelijkheden rond de kroning van prinses Wilhelmina, de muziekvereniging 'Concordia' opgericht. In de afgelopen 100 jaar is veel gebeurd. Hoogtepunten en dieptepunten wisselden elkaar steeds af, maar Brassband 'Concordia' is nog steeds aanwezig in de Vinkeveense gemeenschap. Dit jaar willen wij nog eens extra stil staan bij het verleden en daarom is er in museum 'In de Veenen' in Vinkeveen een tentoonstelling ingericht. Naast vele foto's zullen ook diverse oude spullen van 'Concordia' tentoongesteld worden. Op 18 april, de nationale museumdag, hoopt Concordia de tentoonstelling te openen en tevens een reünie te houden voor leden, oudleden en belangstellenden. U vindt het museum 'In de Veenen' aan de Herenweg 240 in Vinkeveen. Informatie over de jubileumactiviteiten en de tentoonstelling kunt u krijgen op tel. 0297-264441 of per e-mail: brons_ad@dds.nl. De laatste informatie vindt u ook op Internet en HetNet op het volgende URL: [Http://huizen.dds.nl/-brons-ad/welkom.htm](http://huizen.dds.nl/-brons-ad/welkom.htm). Als voorproefje drukken wij hier vast een foto af uit 1922. Op deze foto staat ook de beschermheer van de fanfare, de toenmalige burgemeester van Vinkeveen Jonkheer A.E.J. Van Grotenhuis Van Onstein met zijn vrouw. Wie is wie op deze foto:

achterste rij v.l.n.r.

C. Burggraaf, K de Kluyver, F. van Spengen, J. Boellaard, J. Blijleven, P. Gijzen, K. Smit, J. Brouwer, H. Cretier.

middelste rij v.l.n.r.

M. Gijzen, R. van Vliet, A. van Vliet, B. van Leeuwen, L. Koster, J. Sparnaay, J. van Vliet, D. van Leeuwen, H. van Leeuwen, A. Luijsterburg, B. van Vliet.

voorste rij v.l.n.r.

W. Mulckhuyse, P. Smit, F. Mulckhuyse, H. Gijzen, Mevr Van Grotenhuis Van Onstein, Burgemeester Van Grotenhuis Van Onstein, A. Doornebal, C. van Leeuwen.

zittend op het gras v.l.n.r.

G. Eindhoven, H. Catsburg.

Wie en wat in 1938?

Telefoonnummers in De Ronde Venen

door Jan Rouwenhorst

In dit artikel wordt nagegaan in welke rubrieken de telefoonaansluitingen in De Ronde Venen zijn onder te brengen in de periode vlak voor de oorlog. De aansluiting bestaat dan uit één of twee cijfers. De gegevens zijn ontleend aan een lijst, zoals die is gepubliceerd in het weekblad 'De Ronde Venen' van 7 oktober 1938. Tot slot worden voor de kernen Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis de aansluitingen met de laagste nummers vermeld.

In oktober 1938 worden alle telefoonnummers in Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis bekend gemaakt. In totaal zijn het er dan ruim 100: 49 in Mijdrecht, 37 in Vinkeveen en 21 in Wilnis. Adressen van de abonnees ontbreken. De meeste aansluitingen hebben een zakelijk karakter. Er zijn slechts zes abonnees die alleen met hun naam op de lijst staan. Zij vormen de groep 'particulieren' en zullen ongetwijfeld tot de groep van dorpsnotabelen hebben behoord. Zo staan daar o.a. de namen van A. van Doesburg, de directeur van de biscuitfabriek 'De Lindeboom', Joh. Verweij van de gelijknamige drukkerij en de Rooms-Katholieke politicus C. Knigge. Knigge is lid geweest van de Tweede Kamer, maakt lange tijd deel uit van de Provinciale Staten en is in die tijd tevens wethouder in Wilnis. In dat dorp is een brug naar hem vernoemd. Bij elk van de overige honderd aansluitingen staat behalve de naam ook het beroep vermeld of wordt aangegeven dat het om een dienstaansluiting gaat. Aan de hand van de lijst is tot op zekere hoogte na te gaan hoe de economische bedrijvigheid in De Ronde Venen is opgebouwd. In ieder geval valt op dat er weinig mensen uit de agrarische sector een telefoonaansluiting hebben. Wel zijn er drie verveners in Vinkeveen, die telefonisch bereikbaar zijn. Daarentegen kunnen wel 20 telefoonaansluitingen worden gerubriceerd onder de categorie 'winkeliers/middenstanders'. Binnen die groep zijn de manufacturiers met hun stoffen- en kledingwinkels goed vertegenwoordigd, waaronder Lutz uit Vinkeveen. Hetzelfde geldt voor de melkwinkels. Beide beroepsgroepen hebben eik vier aansluitingen. Daarna volgen twee kruideniers en twee kappers. Bakker,

drogist, slager, sigarenhandel J. Pieneman uit Mijdrecht en schoenverkoper uit Wilnis ontbreken evenmin. Voor de bestellingen van ijzerwaren kan men eveneens de telefoon gebruiken. In omvang is de categorie 'garage en transport' met vijftien aansluitingen als tweede groep ruim vertegenwoordigd. Er zijn vijf garages, twee beurtschippers, zes bode- en besteldiensten en twee autoplaatwerkerijen voorzien van telefoon. Nog steeds zijn namen van toen bekend, zoals garage Stoof in Vinkeveen, autobesteldienst Van Heeringen en autoplaatwerkerij Kranenburg in Mijdrecht. De derde groep, gelet op de omvang, bestaat uit elf 'handelaren'. Daarin is de graanhandel met vier nummers koploper. Verder gaat het om een boter- en kaashandel, de handel in olie, zakken, hout, zand en puin. Ook is er in Wilnis een exportslagerij. Ten aanzien van de industriële productie in deze regio blijkt diversiteit. In de rubriek 'fabrieken' zijn tien bedrijven onder te brengen. Mijdrecht is in 1938 duidelijk het centrum van de industriële bedrijvigheid. Zo zijn in die kern drie meubelfabrieken gestueerd. Voor de fiets worden in Mijdrecht diverse onderdelen gemaakt. Er is een fabriek voor de productie van veigen, voor het maken van kettingkasten en er worden ook rijwielzadels geproduceerd. Daarnaast is er een drukkerij en smederij / metaaldraaijerij. De daarbij behorende namen van Verweij en Korver zullen velen bekend zijn. De gemeentelijke overheid en enkele semi-overheidsbedrijven zijn gezamenlijk goed voor tien telefoonaansluitingen. De gemeentehuizen, de burgemeesters, politie en rijksveldwachter zijn bereikbaar, even-

als de NS stations in Vinkeveen en Mijdrecht. In de laatstgenoemde plaats kunnen de PTT en de Provinciale Utrechtse Elektriciteit Maatschappij gebeld worden. In de rubriek 'bouw' kunnen zes telefoonnummers worden ondergebracht: drie aannemers, een bouwkundige en twee nummers voor betonwerkzaamheden. Uit de lijst blijkt dat Mijdrecht en Wilnis eik een hotel hebben. In Vinkeveen staan er drie: Huize 'De Plas-sen', Hotel 'Buitenlust' en Hotel 'Ruimzicht'. In de Ronde Venen wordt ook gezorgd voor de gezondheid van mens en dier. Voor de dieren is er rijksveearts Van Herwaarden. Als artsen staan geregistreerd C. L. van den Berg in Mijdrecht, G. Mees ten Oever te Wilnis en in Vinkeveen zijn dat J.J.M. Pierrot en M.A.C. Bijleveld. Naar de toenmalige huisartsen van Mijdrecht en Wilnis zijn al geruime tijd gelden straatnamen ver-noemd. Als 'zorginstellingen' kunnen Huize 'Maria Oord' en de stichting Gerardus Majella worden genoteerd. Beide vallen onder de Rooms-Katholieke zuil. Op kerkelijk gebied kan men bij de Mijdrechtse pastoor of bij de Nederlands-Hervormde predikant te Vinkeveen tele-fonisch terecht. Onder de rubriek 'bankwezen, verzekeringen en boekhouding' zijn vijf num-mers te plaatsen, waaronder de Boaz-bank in Wilnis. In beide andere kernen is alleen de Coö-peratieve Boerenleenbank terug te vinden. In Mijdrecht zijn nog twee elektrische installatie-bureaus gevestigd, waarvan één met een radio-centrale. Het gaat om het bedrijf van P.W. Gille in de Dorpsstraat. In het plassendorp Vinkeveen is eveneens een installateur gevestigd. Tot slot blijft een beperkt aantal nummers over. Deze categorie 'diversen' is qua beroepen breed ge-schakeerd. Hieronder vallen een loodgieter, molenaar, de noodslachtplaats in Waverveen en de notaris te Mijdrecht.

De aansluitingen met de laagste nummers in Mijdrecht:

- 1: C.L. van den Berg, Arts
- 2: (geen aansluiting genoemd)
- 3: C. Verweij Jz., Boek-, Steen- en Offsetdrukkerij
- 4: Gemeentehuis en Politie
- 5: J.F.W.J. van der Heijden, Notaris
- 6: J. van Walraven, Loodgieter.
- 7: G. Van Herwaarden, Rijksveearts
- 8: I. Padmos, Burgemeester (woonhuis)
- 9: J. Broerse en Zn., Graanhandel (ook het nummer voor brandmelding)
- 10: P.W. Gille, Electrisch Install. Bureau & Radiocentrale

De aansluitingen met de laagste nummers in Vinkeveen:

- 1: Coöp Groenten- en Fruitveiling
- 2: Coöp. Boerenleenbank
- 3: F.J. de Rijk, Hotel 'Ruimzicht'
- 4: Corn. de Kruijf, Drogisterij
- 5: N. Stoof, Garage
- 6: Joh. van Vliet, Vervener
- 7: Dr. J.J.M. Pierrot, Gemeentearts
- 8: Gemeentehuis
- 9: Dr. M.A.C. Bijleveld, Arts
- 10: H. in den Haak, Secr. Mij. 'Ons Belang'

De aansluitingen met de laagste nummers in Wilnis:

- 1: D. Bluemink, Zakkenhandel
- 2: G.H.J. Oostrom, Hotel
- 3: J. Kruiswijk, Exportslager
- 4: Gemeentehuis
- 5: P.H. Bots, Graanhandel
- 6: Boaz Bank
- 7: B. van Rinsum, Bouwkundige
- 8: Dr. G. Mees ten Oever
- 9: K. van Vliet, Melkhandel
- 10: B. van Walderveen, Timmerman en Aannemer

bron:

De Ronde Venen. Weekblad voor Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen, Waverveen en De Hoef, 3e jaargang, No. 5, 7 oktober 1938.

Een ruzie om as

door Joop Frankenhuizen

Eind vorige eeuw kregen het armbestuur van de Gereformeerde Diakenie en het Roomsche armbestuur onder Wilnis en Oudhuizen ruzie met elkaar over de verdeling van de opbrengst van haardas en over de vraag wie van de twee besturen een asman hunner gezindheid mocht aanstellen. De Pastoor wilde een verdeling "naar gelang der armen tussen Driehuis en Oudhuizen", de Predikant wilde de helft van de opbrengst. Het grasduinen in gemeentearchieven leidt vaak tot leuke vondsten zoals dit gemeenteraadsverslag. In zeer breedsprakig Nederlands, zoals men in die tijd verslagen maakte, wordt gewag gemaakt van een misverstand over een onderwerp waarover men heden ten dage de schouders zou ophalen omdat er belangrijker dingen zijn. Niet zo dus in 1847. Toen bleek de verdeling van de opbrengst van as zodanig belangrijk dat de gouverneur werd inschakeld en er een gemeenteraadzitting aan gewijd moest worden om uit de impasse te komen. Wij hebben gepoogd het verslag zo volledig mogelijk weer te geven en hebben sommige delen eruit letterlijk aangehaald om de lezer een beeld te geven van de toenmalige manier van schrijven en punctuering door ambtenaren.

Raadsvergadering

De raadsvergadering wordt gehouden in het Regthuis te Wilnis op een vrijdagmiddag in juni 1847. Volgens secretaris Klaas Verdam, een naam die we in die tijd in allerlei functies tegenkomen in Wilnisse en Mijdrechtse documenten, zijn de gemeenteraden van Wilnis en Oudhuizen beide aanwezig. Burgemeester J. van der Does van Wilnis heeft de leiding. De raad van Wilnis wordt vertegenwoordigd door vier leden te weten de heren A. Roeleveld, B. de Vries, P. van Os en W. de Groot. De raad van Oudhuizen is vertegenwoordigd door de heren A. Korver, J. Stam en Z. Eijkelhoff. De diakenie heeft afgevaardigd dominee van der Meer en diaken A. Versluis en wegens de Roomsche Armen zijn aanwezig pastoor Lonink, de leden J. van den Bos en C. Nieuwendijk en de commissieleden W. Kandelaar en H. Egbersen.

De burgemeester opent de vergadering met het voorlezen van een brief van Z. E. de Heer Staatsraad Gouverneur der Provincie Utrecht. Hierin poogt deze te bemiddelen in het gerezen verschil tussen beide armbesturen "betrekkelijk het ophalen van den haardasch en de verdeling van de opbrengst daarvan". Volgens de predikant is

het verschil van mening ontstaan omdat de aanstelling van asman D. de Keizer alleen door het Roomsche Armbestuur was geschied zonder toestemming van het diakeniebestuur waardoor de benoeming niet wettig was. De diakenie meende nog twee jaar "zigt te hebben op het begeven der aschkar door iemand van hunne gezindheid". Bovendien is zij het niet eens met de verdeling van de opbrengst "naar gelang der zielen, daar die vroeger om de helft plaatsvond". Volgens de heer P. van Os is de benoeming van asman de Keizer geschied in een gecombineerde vergadering met medeweten van de diakenie.

Omdat de diakenie de benoeming niet heeft tegengesproken werd aangenomen dat deze wettig en als gemeenschappelijk was gedaan en dat zij daarom "ook niet kunnen erkennen dat de Diakenie nog 2 jaar zigt van aanspraak op begeving der kar had, en dat de verdeling naar gelang der zielen, en wel alleen der armen bij het dorp, alwaar de as wordt opgehaald (Westveen en de Geer dus niet medegerekend) allezins billijk was, omdat de lusten en de lasten gerekend moeten worden, in het stuk van den

haardasch evenals van andere algemeene fondsen, evenredig te moeten worden verdeeld, naar gelang der zielen; daar deze de asch aanbrenge en op de inkomsten aanspraak hebben”.

Besluit

Het gemeentebestuur meent na beide partijen gehoord te hebben dat er sprake is van een misverstand en stelt voor de benoeming van D. de Keizer te erkennen en dat hij, “zoolang hij zijn pligt goed waarneemt, aschman zou blijven om na zijn aftreding of overlijden, ofwel bij pligtverzuim, door de diakenie een ander ter hunner keuze aanstellen en zo de aanstelling van heden af om den anderen te doen (even als te Mijdrecht) met dien verstande dat de aangestelden niet voor een bepaalden tijd, maar voor hun leven, of zoo lang tot blijken mogt dat zij zich aan pligtverzuim schuldig maakten, fungeerden”.

Dit voorstel vindt echter geen genade in de ogen van de diakenie. Daarop stellende heren B. de Vries en P. van Os voor om de benoeming van D. de Keizer te erkennen en hem te laten fungeeren zolang het contract en verpachting van haardas aan de heer Jelle nog duurt en om daarna nog eens bij elkaar te komen. Dat zou dan in 1850 moeten plaatsvinden. De diakenie wil daarin wel meegaan maar verlangt dan wel de vrije keuze tot het aanstellen van een nieuwe asman.

Dat is weer tegen het zere been van het roomse armbestuur die door het afzetten van de huidige asman nadelige gevolgen vreest voor het haardasfonds.

Accoord

Uiteindelijk wordt men het dan toch met elkaar eens. Het verslag meldt daarover: “Eindelijk is door de Diakenie van hunne vermeende aanspraak hierop afstand gedaan en de zaak volgens het voorstel van B. de Vries en P. van Os met algemeen genoegen goedgevonden”. Vastgesteld wordt dan dat de aanstelling van asman D. de Keizer zowel door de diakenie als door de Roomse Armen als wettig wordt erkend en dat hij voorlopig tot mei 1850, of tot wanneer het pachtcontract afloopt, zijn functie mag blijven uitoefenen. Een of twee maanden voor het verstrijken van die periode zullen de beide armbesturen met het gemeentebestuur samenkomen om te bekijken of de man mag doorgaan. Alles gaat dan wel onder het beding dat De Keizer zijn “pligt als aschman goed waarneemt”. Zo niet dan zal hij worden ontslagen en mag de diakenie een andere asman aanstellen. Omdat het kennelijk niet duidelijk is wat onder plichtsverzuim wordt verstaan komt de predikant tenslotte met het voorstel om een reglement of instructie voor de asman te ontwerpen. Het gemeentebestuur zal daartoe een concept samenstellen en ter vaststelling aan beide besturen voorleggen. Tevens zal de verdeling van de opbrengst van de haardas na aftrek van het onderhoud van de asschuur, het ophalen en andere kosten, geregeld worden na gelang der zielen “van het driehuis tot het eind van Oudhuizen”. De buitengebieden Westveen en de Geer worden dus niet meegerekend. Alle genoemde 16 personen hebben uiteindelijk het verslag ondertekend, de burgemeester als eerste, de secretaris als laatste.

Om vast te noteren in uw agenda:

Op donderdag 16 april aanstaande is er een algemene ledenvergadering van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden'

U ontvangt hiervoor nog een persoonlijke uitnodiging.

Aanvang: 20:00 uur

Plaats: Prinsenhuis, Mijdrecht

HISTORISCHE VERENIGING
"DE PROOSDIJLANDEN"
opgericht 20 september 1984

Doelstelling

De vereniging stelt zich ten doel de belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkelingen tot de regionale en lokale geschiedbeoefening in De Ronde Venen in de ruimste zin.

Bestuur

voorzitter, monumentenzorg	P.C. Grundmann Herenweg 38, Wilnis	telefoon 0297-281578
vice-voorzitter, genealogie en paleografie	H.J. Röling Middenweg 1, Mijdrecht	telefoon 0297-561474
secretaris, heemkunde en tentoonstellingen	H. Strubbe Kievitslaan 20, Vinkeveen	telefoon 0297-262560
Ze secretaris, externe activiteiten	M. Th. Pietersen-Mourits Dr. J. Severijnplantsoen 2, Wilnis	telefoon 0297-282462
penningmeester	B. van Tol-Burgers Padmosweg 38, Wilnis	telefoon 0297-284213
Ze penningm., ledenadministratie	N. van Beek Irenestraat 14, Wilnis	telefoon 0297-284234
bibliotheek en documentatie	A. Hagen Toermalijn 1, Mijdrecht	telefoon 0297-287550
archeologie	A.W.M. van den Bosch Pijlstaartlaan 70, Vinkeveen	telefoon 0297-263356

Redactieadres

Hoofdredacteur
'Proosdijkoerier'
J.P.M. Toll
Conincksmeer 20, Vinkeveen telefoon en fax 0297-264422
E-mail: htoll@wxs.nl

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden'
ISSN: 1383-6412

Postadres van de vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis.

Verenigingslokaal:

'Het Prinsenhuis', Prinses Wilhelminalaan 31, Mijdrecht.

Lidmaatschap

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

De lidmaatschapsbijdrage bedraagt f 30,- per jaar.

Bankrelatie: RABOBANK, Mijdrecht, rek.nr. 36.96.18.505. Gironummer van de bank: 283067.

Verenigingsavond

Iedere dinsdagavond (behalve in juli en augustus en tussen Kerstmis en Nieuwjaar) van 19.30 tot 22.00 uur in het gemeente-archief (gemeentehuis) aan de Croonstadlaan 111 te Mijdrecht.

